

Multicultural
Business Institute

Academia Elitelor,
Modelelor și Valorilor

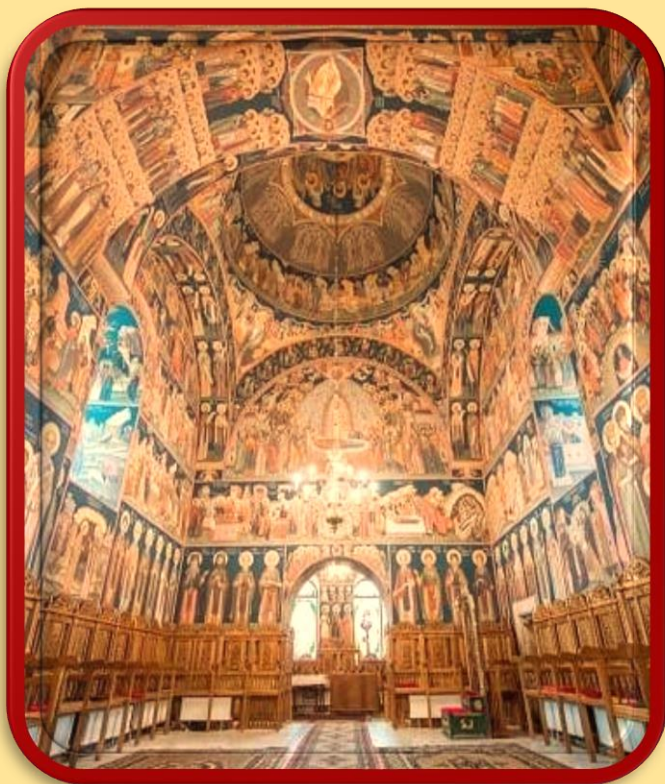
ASTRA
Despărțământul Sebeș

Institutul pentru Dezvoltare
Umană și Comunitară

PASTORAȚIA ȘI PROVOCĂRILE EI ÎN DIASPORA ROMÂNEASCĂ (II)

Pr. Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu

Editura Renașterea

Pr. Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu

*

Pastorația și provocările ei în Diaspora Românească
(II)

Pr. Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu

PASTORAȚIA ȘI PROVOCĂRILE EI ÎN DIASPORA ROMÂNEASCĂ (II)

Volum apărut cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Părinte

† **Andrei,**

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Prefața - Pr. George Bazgan

Editura Renașterea
2022

@ Maxim (Iuliu-Marius) Morariu

Volumul este rezultatul unui proiect duhovnicesc îngrijit de **Pr. Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu**, membru al **Academiei Elitelor, Modelelor și Valorilor** (<https://elite.mcb-institute.org>), realizat sub tutela Academiei, în colaborare cu portalul ortodox **Doxologia.ro** (<https://doxologia.ro>) și Radio Renașterea (<https://radiorenașterea.ro>) cu susținerea următoarelor instituții academice și culturale reprezentative pentru spiritualitatea românească: **Multicultural Business Institute** (<https://mcb-institute.org>), **Institutul pentru Dezvoltare Umană și Comunitară** (<https://delphy-institute.org>), **Despărțământul „Vasile Moga” din Sebeș al ASTRA** (<https://astrasebesblog.wordpress.com/>), **Platforma Națională „Valori Românești”** (<http://www.valori.mcb-institute.org/>).

Academia Elitelor, Modelelor și Valorilor reprezintă o veritabilă tribună pusă la dispoziția purtătorilor de lumină (oameni remarcabili ai societății românești), invitați să ne vorbească nouă, tuturor, despre drumul care urcă spre înălțimi, despre modele de valori, caracter, existență, activitate, demne de urmat de către generațiile tinere, despre cum să ne regăsim și dezvoltăm fiecare propria identitate și cale în viață, dar în același timp să învățăm să trăim frumos și virtuos, în armonie, comuniune și împărtășire cu toți ceilalți membri ai comunității umane, precum și cu dragoste, admirație și respect față de natura înconjurătoare – față de întreaga Creație, lăsată nouă spre purtare de grijă, de către Dumnezeu.

Editura Renașterea

Piața Avram Iancu, nr. 18
400117, Cluj-Napoca
jud. Cluj, România
tel: 0264599649
www.renașterea-cluj.ro

Sursa foto coperta 1: doxologia.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MORARIU, IULIU-MARIUS

Pastorația și provocările ei în diaspora românească / pr. dr. Maxim (Iuliu-Marius)

Morariu; vol. apărut cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului.

Cluj-Napoca: Renașterea, 2022

2 vol.

ISBN 978-606-607-399-8

Vol. 2 / pref. de pr. George Bazgan. - 2022. - ISBN

978-606-607-390-5

I. Bazgan, George (pref.)

2

Cuprins

Prefață.....	7
Cuvânt înainte.....	11
Lista abrevierilor	15
Scurte biografii ale autorilor.....	17
Dialog cu Părintele Prof. Univ. Dr. Traian Valdman, vicarul onorific al Episcopiei Ortodoxe Române din Italia.....	25
Interviu cu Părintele Prof. Univ. Dr. Theodor Damian, Președinte fondator al Institutului Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, paroh al Bisericii Ortodoxe Române „Sf. Ap. Petru și Pavel” din New York	53
Dialog cu Părintele Eugen Barz de la Parohia Ortodoxă Română „Sfânta Anastasia Romana”, Parla (Spania), fondator și coordonator al Centrului Cultural Român „Sfântul Antim Ivireanul”	79
Dialog cu Părintele George-Alexandru Popescu de la Parohia Ortodoxă Română „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul”, Valletta (Malta)	105

Prefață

Trăim vremuri de transformări radicale în mai toate sectoarele de activitate, inclusiv cel al publicisticii, datorită avansurilor electronice într-un ritm fără precedent. Drept consecință, asistăm la dispariția cărții tradiționale, revistelor, ziarelor, chiar și a bibliotecilor, care sunt înlocuite cu versiunea electronică: e-books, e-bible, e-library etc. Tocmai pentru aceasta, publicarea unei cărți în format tradițional trebuie să fie sărbătorită ca un adevărat eveniment și ca un act de curaj în fața acestui curent pornit să înlocuiască realitatea ultimă cu cea virtuală.

Pentru acest motiv, cuvine-se să sărbătorim cartea de față care se adaugă la lista lungă și impresionantă a cărților semnate de tânărul lor autor, Părintele Protosinghel Maxim Morariu, de curând viețuitor în vechea cetate a Montrealului și vrednic ostenitor la Centrul Eparhial al Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei, păstorită cu multă jertfă și zel apostolic de întâiul ei Ierarh, Preasfințitul Părinte Ioan Casian.

Conținutul cărții, realizat inițial în formă de interviu video în timpul pandemiei Covid-19, vede lumina tiparului acum, un an mai târziu. Interlocutorii autorului sunt patru preoți misionari, cu impresionante realizări pastorale, academice și literare, care și-au dedicat viața slujirii lui Dumnezeu și confrăților lor ortodocși români din diaspora. Este vorba despre Părintele Traian Valdman de la Milano, Părintele

Theodor Damian de la New York, Părintele Eugen Barz de la Madrid și Părintele Alexandru Popescu din Malta.

Citind cartea, am re trăit prețioase amintiri din vremea formării mele teologice, gândind cu multă pioșenie și adâncă recunoștință la Părinții și Domnii Profesori pe care-i amintește, cu aceeași recunoștință, Părintele Valdman, dânsul fiindu-mi senior cu câțiva ani. Cu Părintele Damian am școlărit nu numai din anii de seminar, ci și în cei post-universitari.

După o succintă prezentare autobiografică, fiecare dintre participanții la dialog ai Părintelui Maxim împărtășește experiența personală, din care nu lipsesc nici varietatea dificultăților specifice și inerente oricărui început, nici bucuriile și împlinirile care încununează anii de răbdare, rugăciune intensă și stăruință, atât de necesare în lucrarea pastorală. Din mărturisirile acestor părinți nu putem să nu evidențiem rolul deosebit de important pe care l-au avut și-l au preotesele, mai ales în înființarea asociațiilor de femei, în domeniul educației religioase a copiilor și tinerilor, precum și în organizarea de programe culturale și artistice, transformând fiecare comunitate într-o „mică Românie”.

Cartea în discuție prezintă o îndoită importanță: mai întâi este un document de referință scris, care nu poate fi șters cu o simplă apăsare de buton și care vorbește despre istoria parohiilor/comunităților respective; Apoi, este un „manual” de pastorație în spațiul diasporei, ce poate fi folosit de alți preoți care, în prezent sau în anii care urmează, răspund acestui mandat hristic la propovăduirea și păstrarea credinței adevărate, a valorilor morale

Pastorația și provocările ei în Diaspora Românească (II)

și spirituale, precum și a limbii, culturii și tradițiilor românești autentice în orice loc, pe orice continent. Afirm aceasta în calitate de preot misionar în spațiul Nord-American de peste 40 de ani, deschis și bucuros întotdeauna să învâț ceva din experiența altora.

Adresez calde felicitări Părintelui Maxim pentru această nouă realizare publicistică, dorindu-i mult succes și noi împliniri pastorale și literare și mulțumindu-i pentru curajul de a mă onora cu prefața acestui volum-omagiu celor care ostenesc în mod conștiincios și neconținut la înmulțirea talanților!

Pr. George Bazgan

Cuvânt înainte

În anul 2021, invitat de către Radio Renașterea și portalul creștin ortodox doxologia.ro, am realizat o serie de interviuri cu privire la viața pastorală din diaspora și provocările ei. Demersul s-a dorit pe de-o parte unul care să aducă în atenție dinamica tematicii oferite de către Sfântul Sinod acestui an, iar pe de alta, unul care să ofere un instrument util în înțelegerea nevoii de spiritualitate și a modului în care o resimt românii din afara granițelor țării.

Am rugat atunci mai mulți ierarhi și preoți să mi se alăture în cadrul unor dialoguri prin intermediul cărora, cu ochii mari, de copil curios, am voit a-i iscodi și asculta deopotrivă. Mi-au răspuns mai multe personalități ale vieții eclesiastice contemporane. Din nefericire, multiplele obligații pe care le aveam atunci (ca doctorand, cercetător post-doctoral la Roma, cercetător la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, om de radio, preot part-time, dar și altele), nu mi-au îngăduit răgazul de a-i avea pe toți în ipostaza de invitați. Cei care au făcut-o m-au învățat enorm de multe lucruri. Le sunt recunoscător și le mulțumesc din adâncul inimii!

Întrucât colegii de la Academia Modelelor, Elitelor și Valorilor de la Cluj-Napoca au apreciat și ei această muncă și și-au dorit-o materializată și sub aspect publicistic, am purces la realizarea acestui fapt. Ceea ce vedeți aici reprezintă conținutul celei de-a doua părți a demersului. Volumul conține interviuri

cu oameni aparte, aleși pe sprânceană. Cu chipuri de lumină ale unor misionari care au reușit să treacă dincolo de calitatea de simplu angajat, transformând preoția într-o vocație. Astfel, părintele prof. univ. dr. Traian Valdman, vicarul onorific al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei, e un adevărat titan al pastorației din peninsulă. A fondat mai multe comunități, a păstorit-o pe cea mai dinamică dintre ele și a împărțit slujirea cu munca la catedră. La fel a făcut și părintele profesor Theodor Damian, un om cu un palmares academic, spiritual și cultural aparte și totodată, un părinte de la care oricine are ceva de învățat. Nici părintele Eugen Barz, de la Madrid nu s-a lăsat mai prejos. Protoiereu cu o activitate de invidiat în țară, a ales ca înspre cea de-a doua jumătate a vieții să se strămute pe meleagurile iberice, unde a ctitorit o biserică de suflete cum rar mi-a fost dat să întâlnesc. A slujit-o cu viața, inima și condeiu, căci nu e un simplu preot, ci și un poet și un scriitor iscusit. Iar părintele Alexandru Popescu, după ce a desfășurat o pastorație aparte în Episcopia Devei și Hunedoarei, a venit în Malta, unde în decurs de câțiva ani, a însuflețit comunitatea, reușind să o facă cunoscută până și oficialităților acestei țări. Fiecare dintre cei intervievați vine să vorbească despre specificul și dinamica unei activități care este diferită de cea din spațiul românesc. De aceea, publicarea acestor interviuri are, după părerea mea, deopotrivă valoare testimonială și istorică. Și-n plus, aduce în atenție oameni care și-au asumat dificila sarcină de a transmite altora lucruri frumoase din preaplinul unui suflet aflat în căutarea lui Hristos.

Mulțumesc din suflet Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei pentru faptul că a acordat binecuvântarea arhierescă în vederea publicării acestor texte la Editura Renașterea din Cluj-Napoca. Îi sunt recunoscător de asemenea Preasfințitului Părinte Ioan Casian, cel dintâi Episcop Ortodox Român al Canadei pentru sprijin, încurajare și ajutor. Calde mulțumiri aduc de asemenea Academiei Elitelor, Modelelor și Valorilor din aceeași localitate și în special, distinsei colege Alexandra Cotaș, pentru ajutorul oferit. Mulțumesc bunului meu prieten Mihai-Octavian Groza pentru faptul că, așa cum a făcut de fiecare dată, m-a susținut, încurajat și sfătuit și părintelui George Bazgan, vicarul administrativ al Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei, pe care o deserves deja de câteva luni bune, pentru onoarea de a fi prefațat acest modest demers. Domnul să ne binecuvinteze pe toți și să facă parte cititorilor de spor sufletească și mântuire!

Protos. dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu

*Catedrala Episcopală „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe”,
Saint-Hubert, Quebec*

Lista abrevierilor

MM – Pr. Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu

TV – Pr. Prof. Univ. Dr. Traian Valdman

ThD – Pr. Prof. Univ. Dr. Theodor Damian

EB – Pr. Eugen Barz

AP – Pr. George-Alexandru Popescu

Scurte biografii ale autorilor

Părintele Prof. Univ. Dr. Traian Valdman, vicarul onorific al Episcopiei Ortodoxe Române din Italia, s-a născut la data de 29 iulie 1944 în localitatea Scurtu, Teleorman. A absolvit Seminarul Teologic din București și Institutul Teologic din aceeași localitate, unde a avut profesori între alții, personalități reprezentative ale culturii și spiritualității românești din acea vreme, precum: Ioan G. Coman, Ioan Rămureanu, Emilian Vasilescu, Vladimir Prelipceanu, Dumitru Stăniloae, academicianul Alexandru Elian, Liviu Stan, Nicolae Chițescu, sau compozitorul și dirijorul Nicolae Lungu. A urmat studii doctorale în drept canonic (sub îndrumarea părintelui Liviu Stan) și a studiat la Institutul Ecumenic din Bossey (Geneva) și la Universitatea Catholică din Milano.

A predat, timp de 25 de ani, dogmatica și spiritualitatea la Institutul de Studii Ecumenice de la Veneția și a ținut cursuri la Facultățile de teologie din Verona, Padova, Bari și Roma. Începând cu anul 1974 va sluji la parohia Greacă din Milano, iar din anul 1975 va înființa parohia Ortodoxă română din localitate, care funcționează neîntrerupt până astăzi. Ca paroh a reușit să dinamizeze sub toate aspectele viața spirituală, liturgică și culturală a comunității, care a fost marcată, între altele, de vizita Preafericitului Patriarh Teoctist în anul 2002.

Părintele Prof. Univ. Dr. Theodor Damian este o personalitate excepțională a neamului românesc, teolog cu două doctorate în teologie, poet, eseist, remarcabil om de cultură și spiritualitate, enciclopedist și povățuitor, sprijinitor al românilor din America și de pretutindeni, membru al Uniunii Scriitorilor din România, membru al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România, Președinte al filialei SUA a Academiei Oamenilor de Știință din România, membru al Academiei Elitelor, Modelelor și Valorilor, membru în peste 20 de colegii de redacție de reviste literare și academice din România și SUA, precum și în numeroase asociații naționale (România, SUA) și internaționale.

Este absolvent al Institutului Teologic din București (1975), Master în Teologie (Princeton Theological Seminary, Princeton, SUA, 1990) și Doctor în Teologie (Fordham University, New York, 1993 și, respectiv, Universitatea din București, 1999). Alte studii: Institutul Ecumenic, Bossey, Elveția, 1979-1980, Universitatea din Lausanne, Elveția, 1980-1983. În 1988 s-a stabilit în Statele Unite, unde a fondat Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă cu parohia ortodoxă română „Sf. Ap. Petru și Pavel”, Astoria, New York și Cenaclul literar „Mihai Eminescu” din New York, toate în 1993. Din 1996 publică o revistă bilingvă, română/engleză: *Lumină lină / Gracious Light, Revistă de spiritualitate și cultură românească / Review of Romanian Spirituality and Culture*. A editat ani la rând revistele *Symposium* și *Romanian Medievalia* în limba engleză. Este autorul a numeroase lucrări teologice și literare.

A publicat peste 40 de volume în domeniile teologie, etică, poezie și comentariu literar, aproape 1000 de studii, eseuri, recenzii, articole în cărți, ziare și reviste academice și literare de prestigiu din România și din străinătate. A participat și prezentat comunicări științifice la peste 100 de congrese internaționale din SUA, Finlanda, România, Cipru, Turcia, Portugalia, Japonia, Malta, Polonia, Grecia ș.a., organizând și prezidând peste 70 dintre ele.

Printre numeroasele premii și distincții pe care le-a primit de-a lungul anilor, el a fost onorat în 2002 cu titlul de cetățean de onoare al municipiului Botoșani; în 2016 cu titlul *Doctor honoris causa* oferit de Universitatea Bioterra, București; în 2017 cu premiul Queens Ambassador Awards oferit de Times Ledger Newspapers; în 2018 cu ordinul *Donum Sacrum Unitatis* din partea Î.P.S. Arhiepiscop Irineu Pop de la Alba Iulia și cu medalia „100 pentru centenar” conferită în 2018 de către Guvernul României. În anul 2021 a primit din partea P.F. Părinte Patriarh Daniel ordinul „Sfântul Cuvios Ioan Iacob de la Neamț, Noul Hozevit”.

Părintele Eugen Barz (n. 20 noiembrie 1959, Săliștea Nouă, Cluj) a absolvit Seminarul Teologic la Cluj-Napoca, Facultatea de Teologie la Universitatea din București, studii post-universitare la SNSPA București. A fost protopop al Călărașului, iar acum locuiește în Parla – Madrid. Conduce Centrul Cultural Român „Sfântul Antim Ivireanul”, pe care l-a înființat cu sprijinul Bibliotecii Județene din Râmnicu Vâlcea și al Ministerului Românilor de Pretutindeni.

Volume publicate: *Cinematograful singurătății* (Neuma, 2016), *Iarba din ceainic* (Colorama, 2017), *Dintr-o altă copilărie* (Școala Ardeleană, 2019), *Biblioteca din Parla* (Junimea, 2020). *Fântâna lui Iacob* (Doxologia, 2021). *Poeți din Spațiul hispanic – Antologie de poezie spaniolă*, tradusă în limba română, împreună cu Mihaela Vechiu.

Este prezent cu poezii în volume colective precum: *Poetic@* (Ed. Art Book, 2011), *Antologia III Encuentro Internacional de Poesia*, Ubeda (Sevilla), 2015, *Antologia de poezie a Cercului Literar de la Cluj, Cercul Poeților* (volumele 1 și 2, Ed. Colorama, 2017 și 2018). A colaborat cu versuri și proză la cele mai importante reviste literare din România, precum și în Spania, Irlanda și SUA. Este membru fondator și vicepreședinte al Asociației Scriitorilor și Artiștilor Români din Spania și fondator și coordonator al Cercului Literar de la Cluj.

Părintele George-Alexandru Popescu este născut la data de 6 mai 1990 în orașul Petroșani. Este absolvent al Seminarului Teologic Liceal Ortodox din Arad, în anul 2009 și absolvent al Facultății de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea” din Arad în anul 2013. S-a căsătorit cu Andreea Popescu (Șchiopu) în data de 9 septembrie 2012, având o fiică, Nectaria, născută în 12 martie 2014.

A fost hirotonit diacon pe 8. Septembrie 2014 și preot în data de 11 septembrie 2014 pe seama Parohiei Ortodoxe Române „Învierea Domnului” – Fintoag, parohie cu 4 filii. După o slujire de 5 ani în Parohia respectivă, a primit binecuvântarea de a sluji ca preot paroh al Parohiei Misionare „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul” – Valleta, Republica Malta, fiind numit paroh la data de 1 ianuarie 2020.

Părintele se bucură de o bogată activitate culturală împreună cu Consiliul Parohial, al parohiei românești din Malta, aceștia organizând diferite activități sociale, culturale împreună cu credincioșii din Malta, alături de Episcopia Italiei, Ambasada României în Italia, Ambasada Maltei în România, diverși preoți din România, Moldova cât și personalități de cultură din România, Malta și Moldova. Părintele Popescu este și consilier eparhial în Epsicopia Ortodoxă Română a Italiei.

Protosinghelul Maxim (Iuliu-Marius) Morariu (n. 1991, Salva) este doctor în teologie al Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca (Summa cum laude) și doctor în științe sociale al Universității Pontificale „Angelicum” din Roma (Summa cum laude). A absolvit Facultatea de Teologie Ortodoxă clujeană (ca șef de promoție), un masterat în „Consiliere Pastorală și Asistență Psihosocială”, în cadrul facultății menționate, Facultatea de Istorie și Filosofie, nivel licență (2014) și masteratul în „Istoria Europei de Sud-Est” (2016), Institutul Ecumenic de la Bossey (Universitatea din Geneva, 2018) și un masterat în științe sociale la mai-sus pomenita universitate pontificală (2020) și a studiat la Universitățile din Košice, Graz și Belgrad.

Începând cu anul 2022 este eclesiarhul Catedralei „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Saint-Hubert (Québec) a Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei. Din luna iunie este exarhul mănăstirilor din aceeași eparhie.

A publicat, editat, coordonat sau tradus nu mai puțin de 34 de volume și peste 300 de studii și articole de specialitate în țară și străinătate. Este membru editorial a 8 reviste de specialitate (3 indexate Web of Science), membru fondator și redactor-șef al Revistei „Astra Salvensis”, recunoscută la nivel internațional (revista este indexată în Scopus, Doaj, EBSCO, CEEOL, Index Copernicus, Ulrichsweb și Repec, având colaboratori din România, Republica Moldova, Statele Unite ale Americii, Grecia, Germania, Slovacia, Polonia, Franța,

Austria, Ucraina, Rusia, Germania și Elveția), secretar științific al Despărțământului „Vasile Moga” al ASTREI Sebeș și al Centrului de Studii „Ioan Lupaș” din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, membru al Centrului de Studii Ecumenice (Cluj-Napoca), al Academiei Elitelor, Modelelor și Valorilor (Cluj-Napoca) și cercetător asociat al Universității din Pretoria (Africa de Sud). Ca om de radio realizează emisiuni și rubrici pentru Radio Renașterea (Cluj-Napoca), Radio Trinitas (București) și Radio Someș (Bistrița).

**Dialog cu Părintele Prof. Univ. Dr. Traian Valdman,
vicarul onorific al Episcopiei Ortodoxe Române din Italia***

MM: *Bun găsit, Părinte Vicar.*

TV: *Să trăiți. Hristos a-nviat!*

MM: *Adevărat a înviat! Părinte Profesor, Părinte Vicar, dumneavoastră sunteți o legendă vie; de numele dumneavoastră se leagă întreaga istorie a Episcopiei Italiei*

– și nu numai, ci și aspecte ce țin de istoria ce a precedat înființarea acestei Episcopii; de aceea sunt foarte bucuroși și în același timp sunt onorat că ați acceptat invitația de a dialoga cu această ocazie despre pastorația din diasporă și provocările ei. Înainte de a vă întreba ce a însemnat pentru părintele Valdman sosirea la Milano și înființarea primei parohii românești din perioada comunistă – și cumva, restabilirea comuniunii pastorale cu diaspora – v-aș ruga să ne prezentați puțin aspectele ce țin de biografia dumneavoastră de până acolo.

* Versiunea video a interviului poate fi găsită la:

<https://doxologia.ro/video-interviu-cu-pr-traian-valdman-pastoratia-provocarile-ei-diaspora-romaneasca>, accesat la 04.07.2022

TV: Mulțumesc pentru invitație. „Când propria viață tu nu o știi pe de rost/ Au să-și bată alții capul, ca să afli cum a fost?” – Eminescu a fost formidabil cu aceste versuri. Ce pot să spun? M-am născut într-o zonă mai puțin cunoscută – în sudul României – în ziua de 29 iulie 1944, în comuna Scurtu din zona Teleorman, la circa 70 de kilometri spre vest de București, din părinții Dumitru și Victoria, tatăl meu fiind din Drăgănești de Olt, iar mama fiind fiica preotului din comuna Scurtu – Ioan Bădescu – preot ce slujise circa 40 de ani la parohie, apoi a continuat fiul său – preotul Vasile Bădescu. Ei doreau să continue tradiția, dar lucrurile au decurs altfel, în sensul că eu am fost hirotonit la București, apoi am aterizat la Milano. Primele amintiri din copilărie îmi aduc în memorie privirea blândă a mamei, sub care mă culcam și mă sculam dimineața sub mângâierea dânzei, care mi-a dat o siguranță extraordinară, imposibil de descris în cuvinte. Îmi amintesc, de asemenea, de o denie din Joia Mare, la care am fost dus de o soră a mamei – mătușa Ecaterina – la care am adormit; ea dorea să mă ducă acasă, dar eu nu voiam să plec și atunci m-a pus sub icoana Domnului Hristos, lângă altar, acolo și au început să comenteze că trag a popă, cum se spunea în popor. La sfârșitul slujbei m-am trezit și am văzut că mătușa era tare iritată, pentru că, impresionată de Evangheliile privind pătimirile Domnului Hristos, dânsa a început să se certe cu Iuda – la modul cel mai real și cel mai natural, așa zice. A început să îl apostrofaze: „Ce ai avut cu sufletelul Domnului Hristos!? De ce l-ai dat pe mâna celor răi?!” – și așa mai departe. O altă amintire – și cred că aceasta e cea mai

pregnantă – o am din 1948, când aveam, deci 4 ani și ceva, am participat în brațele unei verișoare mai mari la târnosirea (sfințirea) bisericii din comună de către un preasfințit episcop vicar de la Episcopia Bucureștilor, care mi-a rămas în minte cu acea mitră impunătoare, ținând în mână un baston lung, în vârful căruia era o pensulă cu care făcea semnul crucii pe pereții interiori și exteriori ai bisericii – o scenă extraordinară, care mi s-a întipărit în minte. Apoi, anii au trecut, eu am învățat să citesc și să scriu la școala primară din comună, sub îndrumarea unei foarte bune învățătoare – Victoria Vișan – care, cu multă răbdare și multă blândețe ne puneă creionul în mână, apoi tocul – cum era pe vremea aceea că se foloseau tocure – cu atenționarea de a nu vărsa călimara cu cerneală, ceea ce ar fi creat desigur, probleme pentru caietele noastre. Ea ținea mult să învățăm poezii; chiar prima poezie pe care mi-o aduc aminte este „Am 7 ani”: „De ce toți spun că eu sunt mic/ Asta nu e de glumit/ 7 ani am împlinit/ Deci de-acum eu pot citi/ Glume, basme, poezii/ Tot ce viața ne învață/ Prinde bine apoi în viață”. E formidabil să îți aduci aminte de o poezie de acum 70 de ani. Anul acesta, cu ajutorul lui Dumnezeu, împlinesc 77 de ani.

MM: *Mulți înainte! Încă sunteți tânăr. Sperăm să vă vedem și la 100 și după aceea nu știu dacă mai apuc eu.*

TV: Mulțumesc. Să vă dea Dumnezeu viață îndelungată și ani folositori, atât pentru mântuire cât și pentru frații noștri. Apoi am mers la Școala Elementară. Tata a vrut să mă ducă la o altă școală din zonă, în comuna Rădulești, lângă Videle,

unde era un vestit pedagog – profesorul Petre Rihter, venit din Basarabia, probabil din comunitatea nemțească de acolo – care, dăduse o notă deosebită școlii și la care veneau tinerii ai căror părinți doreau să le dea o formare serioasă. De acolo îmi aduc aminte că spre sfârșitul ciclului elementar a venit un domn de la raion, de la Videle, să vadă dacă poate să găsească candidați pentru o școală militară, undeva la Sinaia sau la Predeal (nu îmi aduc aminte bine unde se afla atunci acea școală). Când a ajuns la mine i-am spus că eu am hotărât deja să merg la o școală cu o altă uniformă. „Ce uniformă?” a întrebat el. – „Uniforma preoțească”, i-am răspuns. „A, nu, domnule, societatea noastră nu mai are nevoie de preoți” a replicat el. Interesant e că am avut curajul și inspirația momentană să spun că în Constituție este garantată libertatea religioasă. Văzând că fac apel la Constituție nu a mai comentat nimic, a spus doar că „te duci la orice școală vrei”, dar după aceea am aflat că a dispus să fie convocat Consiliul Profesoral, i-a certat pe profesori, era gata-gata să îl dea afară din școală pe director. Cam așa s-a finalizat acest moment de istorie. Dar mai târziu, mergând din nou la școală să îmi retrag diploma pentru studiile pe care le făcusem acolo, doamna Tamara, soția directorului, m-a felicitat pentru felul curajos în care m-am prezentat în fața aceluia om, care era omul partidului, al autorității din acea vreme – și mi-a spus: „Să știi că și noi suntem credincioși”. Aceasta era situația, pe care am mai întâlnit-o și mai târziu – interesantă era societatea românească a vremii respective – când, la București, mergând cu binecuvântarea caselor, de Bobotează, mi-a fost dat să fiu, la

un moment dat, primit de un domn foarte elegant, care mi-a spus: „Poftiți părinte, bine ați venit! Binecuvântați și pe acești prieteni ai mei”; el se numea Ioan și pentru că era de Sfântul Ioan își adunase colegii aceștia, majoritatea mai tineri decât dânsul. Am făcut rugăciunea, am cântat Troparul, i-am binecuvântat pe toți care au sărutat cu evlavie Sfânta Cruce. Dânsul însă nu a sărutat crucea; a rămas în poziția de drepti, nu s-a aplecat să sărute crucea. Mi-am luat la revedere, iar în hol a închis ușa să nu fie văzut de acești prieteni ai săi, care, de fapt, erau subalterni și mi-a spus: „Binecuvântați-mă și pe mine, Părinte! Sunt generalul cutare” (nu mai știu cum îl chema). Deci era om credincios, dar nu voia să fie văzut ca atare de subalternii săi. Și atunci mi-a căzut privirea pe un lung cuier pe care erau mantale caki. Era clară situația dâșilor. Foarte sugestivă situația asta la români: credința s-a păstrat și atunci când se afirma că ea nu mai există.

După terminarea ciclului elementar a fost în familie o mică ciocnire între mama și tata pentru că acesta auzea că o să vină persecuții; era, dacă vă amintiți, perioada în care președintele de atunci al României – Nicolae Ceaușescu – fusese prin China, venise entuziasmat de Revoluția Culturală, dorea să interzică religia și toate aceste practici pe care le considerau dâșii nepotrivite pentru o societate nouă. Mama, ca fată și soră de preot, în schimb, dorea să mă ducă neapărat la Seminar. Până la urmă tata a făcut două dosare: m-a înscris și la liceul de la Roșiorii de Vede, unde am intrat, dar după aceea nici nu am fost măcar să îmi retrag actele; și un alt dosar mi l-a depus la Seminarul Teologic „Sfânta Ecaterina” de la

București, unde am făcut după aceea toate studiile. Acel examen de admitere a fost o experiență extraordinară, în sensul că erau numai 30 de locuri pentru intrare; un număr închis. Dar Preafericitul Patriarh Iustinian, aflând că sunt 320 de candidați a dispus (și asta s-a știut doar mai târziu, pe căi confidențiale) ca pe ultima medie să scoată mai mulți candidați. Și în felul acesta am intrat 40 nu 30, cât hotărâse Departamentul Cultelor din vremea respectivă. Însă anunțarea rezultatului examenului, pe care a făcut-o Părintele Profesor Nicolae Buzescu, directorul Seminarului, a produs o situație nemaipomenită, la care nu mă așteptam. Cei 40 au primit cu bucurie vestea că au fost admiși; ceilalți au izbucnit în hohote de plâns, pentru că unii dintre ei erau fii de preoți și nu erau primiți la alte școli ale statului. Or, lucrul acesta le strica viața într-un fel, dacă nu puteau să intre nici măcar la Seminar.

Amintirile din Seminar rămân de neșters. Cred că acea perioadă a fost aceea a formării conștiinței mele de ortodox român. Cea mai frumoasă perioadă din viața mea: cu scularea de dimineață, cu rugăciunile, cu meditațiile. Erau întâlnirile de seară cu magistranzii (așa se chemau atunci doctoranzii) care țineau niște meditații de toată frumusețea, de o profunzime de nedescris, care, nu făceau altceva decât, de fapt, să combată ideologia atee a regimului de atunci. Dar nimeni n-a zis nimic, nimeni nu s-a sesizat, pentru că era, practic, un circuit închis; era doar pentru noi, seminariștii și studenții teologi, pentru că atât facultatea cât și seminarul erau în clădirea din Strada Sf. Ecaterina nr 2. Dar, acolo la Seminar am înțeles multe lucruri și foarte simple. De exemplu în școala elementară auzisem de

Diaconul Coresi, dar credeam că diaconul este nume de familie. Acum însă am înțeles că era de fapt o funcție. La fel cu Mitropolitul Varlaam, cu Antim Ivireanu, Costache și alții, nu se chemau „Mitropolitul” ci erau mitropoliți; în școala de stat nu se vorbea deloc de realitatea bisericească, de elementul spiritual bisericesc din cultura noastră românească. Seminarul de atunci – nu știu cum e astăzi – era un laborator de formare de conștiințe: și românească și ortodoxă. Mi-a rămas până în ziua de azi imprimată expresia unui profesor care îl cita pe Ienăchiță Văcărescu: „Urmașilor mei Văcărești/ Las vouă moștenire/ Creșterea limbii românești/ Și-a Patriei cinstire!”. Domnilor, cuvintele acelea, dacă mi-au rămas, după atâția ani de zile în memorie, înseamnă că au făcut să vibreze inima mea de copil de 14-15 ani, cât aveam atunci!

La Facultatea de Teologie – pe care am făcut-o la București și se numea atunci Institutul Teologic, de grad universitar – am avut marea șansă ca să fim una dintre ultimele serii de studenți; eram 82 în clasă, deși uitându-mă acum pe tabloul promoției se pare că eram 83, pentru că ultima poză era ștersă, probabil pentru că acela nu reușise să dea teza și să fie declarat licențiat; dar și 82 era un număr considerabil pentru vremea aceea. Totuși, puțini și așa, pentru că în țară nu erau decât două facultăți de teologie, la București și la Sibiu. Am avut profesori dintre cei mai cunoscuți, de aceea nu stau să îi enumăr acum, pentru că îi știți.

MM: *Liviu Stan, Părintele Stăniloae, Părintele Ene Braniște, Părintele Vladimir Preliceanu, domnul Alexandru Elian...*

TV: La dânsul ne impresiona faptul că era un laic ce ne ținea lecțiile de bizantinologie și ne introducea în meandrele istoriei, spiritualității și obiceiurilor Bizanțului. Apoi profesorul Lungu – care a pus o pecete nemaipomenită pe Biserica Românească și cred că se cuvine să i se cultive în continuare muzica aceea, pentru că observăm, mai ales în Diaspora, că cei care știu să dea răspunsurile la Sfânta Liturghie după Lungu, participă la slujbe, indiferent din ce zonă ar veni. La Utrenie lucrurile sunt mai diferențiate între Lungu și Cunțanu. Dar la Sfânta Liturghie toată lumea cântă – și mereu am încurajat credincioșii nu doar să asiste, ci să și participe cântând, toată suflarea să îl laude pe Domnul.

Pe Părintele Stăniloae l-am cunoscut dinainte de a-l vedea.

MM: *Prin cărțile lui...*

TV: Nu atât din cărți – pentru că noi aveam *Teologia Dogmatică*¹ a domnului Chițescu, la care contribuise și Părintele Dumitru Stăniloae, dar al cărui nume nu a mai putut să apară, fiind șters de cenzură. Dânsul are unele capitole în această carte, dar nu mai putea să apară pentru că între timp fusese închis. Eu l-am cunoscut din niște tablouri de promoții care au fost scoase de pe pereții din holurile facultății și aruncate undeva în spate, pentru că pe ele erau unii dintre profesorii ce fuseseră închiși. Când eram în anul IV, dânsul a

¹ Este vorba despre manualul de teologie dogmatică folosit în acea vreme pentru Institutele Teologice din spațiul românesc, care a fost reeditat și după anul 1989. A se vedea: Nicolae Chițescu, Isidor Todoran, Ion Petreuță, *Teologia Dogmatică și simbolică*, vol. 1-2, ediția a 2-a, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2004-2005.

fost eliberat și a revenit la teologie; am fost foarte fericit când dânsul mi-a cerut să vorbesc despre un anumit subiect. A fost o conversație, pentru că dânsul îți punea o problemă, tu răspundeai cât puteai, dânsul te ajuta să mai faci un pas înainte, iar vorbeai tu și astfel dânsul te determina, printr-o pedagogie foarte subtilă, să ajungi la afirmații la care nu te așteptai, aprofundând argumentul despre care se vorbea.

Foarte interesante au fost și cursurile de la doctorat, chiar dacă acolo au fost mai mult metodologia, aprofundarea problemelor și, așa zice, științificitatea – metoda științifică – a studiilor, a aprofundărilor. Când a fost să merg la cursurile de doctorat m-am dus la Părintele Liviu Stan să îi cer să mă primească la dânsul la drept. Iar el mi-a spus că mă aștepta. Mie, de fapt, mi-a plăcut de profesor; era de o naturalețe nemaipomenită; în timp ce alții foloseau titluri bombastice – „Preafericirea Sa”, „Preafericitul Părinte Patriarh”, „Arhiepiscop de Cezareea Capadochiei”, „Locțiitor al Scaunului nu știu care” și arhiepiscop și mitropolit și nu mai știu ce – dânsul spunea foarte simplu: „Băieți, patriarhul acesta va intra în istoria Bisericii” cu o simplitate nemaipomenită. Și astăzi se confirmă ceea ce spunea dânsul. Ce am studiat cu dânsul mi-a folosit mult, la organizarea pe care am reușit să o fac fără să îmi spună cineva.

MM: Urma să vă întreb, dacă v-a pregătit ceea ce s-a întâmplat la doctorat și apoi la Geneva, pentru pastorația italiană de mai târziu.

TV: Absolut! În viață totul folosește; orice experiență, orice cunoștință, orice succes și orice insucces îți folosește pentru a merge mai departe. Cursurile de drept mi-au folosit pentru organizarea primelor parohii – între 35-40 de parohii – în Italia, lucru pe care l-am făcut fără să îmi fi spus cineva. Preafericitul Patriarh Iustinian, când m-am dus să îmi iau binecuvântarea pentru plecare, mi-a spus: „Dacă credincioșii te cer preot al lor, să accepți”. Doar atât mi-a spus, de o parohie. Or eu nu am făcut treaba asta, pentru că, aflând oamenii că există o parohie aici au început să mă cheme. Și eu am înțeles că preotul trebuie să fie slujitor atât al lui Dumnezeu, cât și al oamenilor. Și am răspuns la toate invitațiile care mi-au fost adresate, uneori jertfind categoric familia – lucru pentru care îmi iau reproșuri și în ziua de astăzi. Dar e uman.

A fost și frumos, pentru că toate aceste eforturi dădeau un sens superior vieții mele. E superb ca tu, un copilăș venit de la țară, unde nu aveai șanse să ieși nici din noroiul ulițelor de acolo, să ajungi deodată preot la Milano și să fii invitat să vorbești, invitat la radio și la televizor – pentru că dacă am studiat la universitate catolică am învățat limba italiană destul de repede și dâșii au început să spună (mulți dintre cei de aici care întâlneau ierarhi de-ai noștri, cum ar fi Înaltul Antonie – care atunci era Vicar Patriarhal – fie pe Preafericitul Teoctist și pe alții) că în sfârșit au un interlocutor în Italia, pe cineva care știe să vorbească italiana și poate să stea cu ei la masă – la masa de studiu, la masa rotundă. Iar lucrul acesta mi-a dat mari satisfacții. Sunt aici la Milano din vremea Preafericitului

Patriarh Iustinian; am fost la întronizarea Preafericitului Teoctist la București, am fost la întronizarea Preafericitului Părinte Daniel. Am fost la toate întronizările respective în grupul preoților care veneau de peste hotare. La Milano de asemenea, au fost tot așa, vreo 4-5 cardinali. Cardinalul Giovanni Colombo, Cardinalul Carlo Maria Martini (persoană de mare nivel teologic, spiritual și biblic), Cardinalul Dionisie Tetamansi (cu care am stabilit un raport deosebit), apoi Cardinalul Angelo Scola, iar astăzi este un alt Arhiepiscop care încă nu este cardinal, foarte cumsecade, cu multă simpatie pentru Biserica noastră: Mario Del Pini.

Cardinalul Martini obișnuia să facă scrisori pastorale la începutul anului bisericesc pe care le prezenta în ziua de 8 septembrie, la ziua nașterii Maicii Domnului, care este hramul domului din Milano. Acea scrisoare pastorală, după aceea, obișnuia să o dezbată în mai multe sedii, pentru ca să ajungă la cât mai mulți credincioși. Unul dintre sediile de prestigiu era universitatea statală, foarte laică – uneori chiar cu tendințe atee. Și dânsul a avut inspirația, curajul și tăria să creeze așa numita „catedra de non-credenti” (catedra pentru necredincioși) unde se confrunta cu reprezentanți ai culturii laice, dânsul prezentând de fiecare dată punctul de vedere creștin, desigur. Ei bine, când prezenta scrisorile pastorale, mă alesese pe mine ca ortodox, un pastor protestant și un valdez, ca să citim cu spirit critic și să spunem punctul de vedere al bisericilor noastre, apreciind ceea ce e convergență și încercând să criticăm chiar ceea ce nu corespundea bisericilor noastre. Și la un moment dat – pentru că avea dânsul, printre altele, o

scrisoare pastorală „La bellezza salverà il mondo” („Frumusețea va salva lumea”) – în conversația care a urmat după ce am vorbit cu toții pe rând acolo, l-am întrebat: „Eminență, putem spune că Biserica Romano-Catolică a devenit mai ortodoxă cu Vaticanul al II-lea descoperind Liturgia și spiritualitatea?” – „Categoric, categoric! Păcat că ideea aceasta nu am accentuat-o mai mult în scrisoarea mea pastorală”. Erau lucruri foarte frumoase, care se spuneau acolo.

La Bossey să știți că studii aprofundate nu pot spune că ar fi fost, dar învățai orientare ecumenică. Și lucrul acesta m-a ajutat mult – adică nu pe mine personal, pentru că eu sunt „senior nessuno” cum se spune în italiană, „domnul nimeni” – dar am învățat să nu fac polemică; am învățat să apreciez convergențele; am învățat să respect diversitatea altuia fără să o critic, dar prezentând cu claritate și cu acrivie punctul de vedere al bisericii mele, al Bisericii Ortodoxe. Iar lucrul acesta mi-a creat numai prieteni; nu am avut niciodată dușmani. Dimpotrivă, am fost semnalat chiar de către unul dintre profesorii de la Universitatea Catolică – Monseniorul Luigi Sartori – pentru a participa la activitățile, întâlnirile, sesiunile pe care de atunci și până azi le organizează și la care am participat cu bucurie fără nicio absență, iată, de aproape 40 de ani, la Secretariatul Activității Ecumenice, unde veneau reprezentanți ai tuturor episcopiilor catolice și ai bisericilor prezente în Italia. Am recomandat invitarea Înalțului Iosif, a Înalțului Serafim, a Părintelului profesor (apoi rector) Dumitru Popescu – ca să fie prezentată și Biserica română; dar înainte de a sosi dânsii, m-au pus la o masă rotundă (nu îmi amintesc

precis argumentul, dar aveam circa 30 de ani) alături de Max Thurian, care era atunci reprezentant al lumii protestante și Mons. Luigi Sartori, care era Președintele Asociației Teologilor Catolici Italiani și mă simțeam ca un purice între doi giganți. Numai că, cu câteva zile înainte citisem (apropo de faptul că îți folosește orice experiență) o istorioară în care se spunea că o stea se întreba întru sine dacă ziua luminează soarele și noaptea luminează luna, la ce-i mai servește și luminița ei. Eu am luat istorioara respectivă și am folosit-o ca și *captatio benevolentiae*. „Așa aș putea să spun și despre mine, găsimu-mă între acești doi mari luminători ai culturii teologice de astăzi” – am început eu; apoi am dat drumul cuvântului și la sfârșit chiar profesorul Sartori a făcut afirmația că sunt „cel mai mare teolog pe care l-am auzit până astăzi”. M-am rușinat, m-am făcut roșu și am zis „Nu-nu! Ideile nu sunt ale mele, ci ale Părintelui profesor Dumitru Stăniloae”. Atunci, parcă s-a deschis și a spus că, atunci, urmează să îl caute pe decanul Institutului de Studii Ecumenice și că urmează să fac un curs de teologie ortodoxă; și de atunci am predat 25 de ani teologie ortodoxă. Vedeți cum se leagă problemele unele de altele?

MM: *Dar cum s-a împăcat vocația de preot cu cea de profesor la dumneavoastră?*

TV: S-a împăcat foarte bine jertfind familia. Au fost ani în care participam la circa 40 de întâlniri ecumenice pe an (aproape una pe săptămână, vă imaginați ce înseamnă asta, pentru că anul are 50, dar vara nu se lucra); făceam cursurile acestea sistematice la Institutul Ecumenic de la Veneția, dar

În același timp mi-aduc aminte că era un părinte de la Biserica Italo-Albaneză, care făcea ecleziologie la Institutul Teologic din Bari, iar Părintele Man, decanul aceluși institut, m-a solicitat la un moment dat să vin să salvez cursul pentru că părintele lor, Ferrari, era bolnav. Eu am acceptat, dar am solicitat să mă lase să îl fac condensat, pentru că nu puteam să merg de fiecare dată câte 2 ore. Așa că mi-a condensat cursul în mai multe zile, de dimineață până seara. Dar în perioada aceasta familia era fără mine. Mai mult chiar, îmi aduc aminte când al doilea băiat, care e născut aici, m-a auzit vorbind cu soția la masa de seară pe unde am fost și ce am mai făcut și îi spuneam că trebuie să merg și după masa de seară la o altă întâlnire ecumenică (pentru că aici aveam grupul biblic, grupul teologic, grupul de spiritualitate – eu eram ca pătrunjelul în toate, cum se spune aici, pentru că mă invitau peste tot), copilul a dispărut o perioadă, iar peste ceva timp s-a întors vesel și mi-a spus: „Nu o să mai poți să pleci, pentru că ți-am ascuns pantofii!” Desigur că eu am luat alți pantofi și am plecat lăsându-l plângând.

A fost un sacrificiu care a adus beneficii pentru Biserică, fiindcă la Secretariatul Activității Ecumenice m-au cunoscut oameni din toată Italia - catolici, protestanți – și s-a stabilit o relație de amicitie, care a mers până acolo încât dânsii să îmi semnaleze pe unde mai sunt grupuri de români și să mă roage să cer la Patriarhie un preot pentru aceștia, ei urmând a se ocupa să obțină de la episcopul lor de acolo locașul de cult, doar ca eu să aduc preotul. Acesta a fost un lucru extraordinar,

care a însemnat nu polemică, ci respect reciproc și simpatie. Vorba dulce, mult aduce.

MM: Mă gândesc așa, ce bine ar fi să vă audă și unii dintre cei ce se bat cu cărămida în piept despre cât de mult face ecumenismul, să înțeleagă și ei câte lucruri bune și câte sacrificii ați făcut, precum și cât de important a fost acest dialog, pentru că dumneavoastră ați promovat ortodoxia într-un mod cât se poate de amiabil și de plăcut, devenind un fel de carte de vizită a ortodoxiei pe aceste meleaguri.

TV: Părinte, ecumenismul e recomandat de Domnul Hristos: Dânsul s-a rugat ca toți să fie una. Și nu putem să fim atât de necredincioși încât să ne gândim la faptul că Dumnezeu-Tatăl ar refuza rugăciunea Fiului. Proiectul acesta rămâne un proiect despre care Sf. Pavel spune că va veni momentul în care toți și toate vor fi una în Hristos. Ecumenismul însă, deocamdată, este o dimensiune a misiunii. Domnul Hristos nu a spus să stăm și să așteptăm să vină credincioșii la noi, ci a spus: „Mergeți, învățați, botezați – învățați-i să trăiască după principiile noastre!” Pentru că astăzi ne vin unii pe care, noi credincioșii, îi vedem imediat dacă au avut sau nu cateheză. Îi vedem imediat dacă au practicat sau nu – au fost numai botezați și după aceea n-au mai dat pe la biserică decât la Crăciun și la Paști. Or, ecumenismul te pune în situația să te confrunți cu alte idei, cu alt mod de a gândi și să descoperi că uneori îți scapă din vedere unele lucruri care sunt chiar esențiale. Am avut printre profesori pe Părintele Petru Rezuș – un om de o cultură formidabilă; știa de toate. Dar – o

slăbiciune românească, probabil – la un moment dat, studentul de serviciu a venit în timpul orei de curs să îl înștiințeze că va sosi o delegație de străini care nu poate să aștepte prea mult și vor să intre chiar în cursul orei; dânsul i-a primit și ne-a pus în gardă. Vorbea ceva despre Sfântul Vasile, dacă îmi aduc bine aminte și ne-a spus „să nu vă mirați dacă în momentul în care intră dâșii – care erau din Germania – eu o să schimb argumentul și o să vorbesc altceva”. Și a început să vorbească despre filosofii nemți, să le arate acelora că dânsul cunoaște filosofia germană. La sfârșit, vizitatorii care cred că erau franciscani, fiind îmbrăcați în reverenda aceea maro, au fost foarte încântați, dar unul dintre ei a spus că le-ar fi plăcut să audă ceva despre Sfântul Vasile, care era argumentul nostru. Domnilor, să vorbim despre noi, să nu mai vorbim despre alții! Că alții oricum ar fi sunt mai buni decât noi în domeniul lor. Asta am făcut. M-au felicitat și protestanții și mi-au spus că în punctele de vedere pe care le am sunt de multe ori anti-protestant, așa, rigid, dar nu se supără pentru că o spun cu delicatețe și îmi exprim punctul meu de vedere fără să îi offensez; doar exprim punctul de vedere al bisericii mele, al Părinților ei și al celorlalți preoți ai noștri. Iar lucrul acesta este foarte important.

Or, noi trebuie să fim misionari. Și misiunea implică jertfă, iar jertfa este felul de a fi al creștinului. Rugăciunea și jertfa! Fără rugăciune și jertfă nu suntem creștini. Rugăciunea este oxigenul, iar jertfa e modul de a trăi. Noi spunem un pic dur: să trăiești ca rob al lui Dumnezeu. Să fim servitori ai lui Dumnezeu și ai oamenilor. Suntem servitori! În momentul în

care faci fericit pe cineva, fericirea aceluia se răsfrânge asupra ta și te face mai fericit decât pe el. Or, asta este mărturisirea cuvântului. Apostolii nu erau fără minte când spuneau că ei nu pot să nu vorbească despre ce au văzut și ce au auzit. Ăsta este mesajul pentru noi, preoții; și pentru toți creștinii. Să știți că unii dintre creștinii noștri sunt destul de bine orientați: fac mai multă misiune dâșii decât noi. Din păcate nu sunt bine formați – adică nu au consistența, pentru că nu au primit-o; nu e vina dâșilor, e vina noastră. Ar trebui ca ceea ce se spune la catedră să coboare în amvon.

MM: *În Liturghie și după aceea în viețile lor.*

TV: Și apoi în viață, exact. Să fim coerenți.

MM: *Părinte vicar, ați vorbit despre sacrificiile pe care le-a făcut familia, ca să îl înțeleagă și susțină pe profesorul Valdman care făcea misiune în spațiul ecumenic, dar din punct de vedere pastoral știu că nu ați făcut sacrificii; și asta se vede, pentru că parohia de la Milano a crescut semnificativ și nu singură, ci a devenit o adevărată pepinieră acolo. V-aș ruga să vorbiți puțin despre ce a însemnat pastorația de acolo, despre cum v-a primit exilul românesc în 1975 și despre provocările acelea ale începuturilor, de această dată în mediul nostru.*

TV: Eu am sosit la Milano, în 11 ianuarie 1974, cu o bursă de studii obținută de Părintele Mircea Clineț, un preot biritualist, care era profesor la Facultatea de Teologie de aici și profesor de limba română la Universitatea Catolică. Bursa mi-au obținut-o la Departamentul de Științe al Universității

Catolice. Cum a ajuns să o obțină? – a fost foarte simplu. Pe vremea aceea era post politic; era deschiderea către Europa de Est și Vaticanul încerca să aibă oameni care să țină legătura cu bisericile din Est, să vadă ce se mai întâmplă acolo. Printre aceștia era și Părintele Mircea; dânsul a venit în România și luase legătura cu Preasfințitul Antonie Plămădeală care se ocupa de sectorul externe, dar la un moment dat se vede că a avut ocazia să vină cu cineva și nu a mai anunțat în prealabil, așa că a venit pe neaunțate. Preasfințitul nu l-a putut primi pentru că avea o ședință cu profesorii de teologie de la cele 5-6 seminarii (pentru că mai era și Curtea de Argeș) și cele două facultăți, dar l-a invitat să participe la acea ședință. Ceea ce s-a și întâmplat. Profesorii au început să semnaleze faptul că nu știu prea multe despre ce se întâmplă în Occident; nici nu primeau cărți de acolo. Eu, de exemplu, la frontieră, când veneam în țară, în primii ani, eram întrebat dacă am droguri, pistoale și cărți religioase. Vă dați seama ce nebunie să pui cartea religioasă în aceeași categorie cu drogurile și cu armele! Deci pe vremea aceea nu intrau în țară cărți religioase, reviste de teologie. Ca urmare, dânsul a spus că se va interesa să vadă dacă poate face ceva să obțină o bursă de studii. A obținut bursa și așa am aterizat eu la Milano. Părintele Liviu Stan mă recomanda pentru *Institute de Droit Canonique de Paris*. Dar Dumnezeu a vrut să fie altfel. Îmi aduc aminte că la un moment dat a venit Părintele Chialda – era prorector – care m-a solicitat pe post de asistent, însă Preasfințitul Antonie s-a opus, spunând că asistenți o să mai găsim, dar peste hotare e

mai greu să avem persoane potrivite pentru situația de acolo, așa că i-a solicitat să mă lase să rămân acolo.

La început slujeam la Părintele Mircea – el era catolic, dar slujea în rit bizantin, fiind bi-ritualist. O duminică mergeam la Biserica Greacă și o altă duminică făceam pe cântărețul la Biserica Română. În felul acesta m-au cunoscut membrii comunității, au început să mă invite la dâșii să le fac câte o sfeștanie, câte o spovedanie, câte o rugăciune. Încet-încet așa m-au cunoscut ei și desigur m-a cunoscut și Părintele Mircea – un om deosebit; poate fi considerat unul dintre fondatorii Bisericii noastre de aici. La un moment dat i-am propus să aniversăm ridicarea Bisericii Române la rangul de Patriarhie. Dânsul a fost de acord, dar mi-a cerut să slujesc eu, dându-mi libertatea să folosesc antimisul meu și să pomenesc episcopul meu. Vedeți cu câtă naturalețe. Eu i-am spus atunci că Biserica Română, în frunte cu Patriarhul ei, ține seama și de românii de peste hotare. Are câteva parohii – atunci era Viena, Parisul, Baden-Baden, cred că Stockholm (unde mersese Părintele Ciurea) și încă vreo câteva (erau vreo 7-8 în total) și acolo unde încă este nevoie, Patriarhia poate să trimită preoți. Deci eu am semnalat posibilitatea aceasta. La sfârșit, dâșii au solicitat ca și ei să aibă preot permanent acolo, pentru că erau ortodocși și nu puteau rămâne ai nimănui. În felul acesta s-a făcut procesul verbal de înființare a parohiei, s-a trimis la Patriarhie; Preafericitul a aprobat într-un Sinod permanent (cu mitropolii) și a ajuns numirea pe 1 octombrie 1975 și de atunci în continuu mi-am făcut datoria. Nu am făcut nimic special, să știți; absolut nimic special. Mi-am pus epitrahilul,

am citit Evanghelia, am făcut explicarea, am slujit cum se slujește fără să lungesc slujba mai mult decât este în carte, fără să o scurtez pentru că lumea n-ar avea vreme – ci totul cu naturalețea cea mai potrivită, respectând dorințele oamenilor, necesitățile lor, participând la durerile și bucuriile lor; și în felul acesta s-a creat o comunitate de tip familie. Parohiile aici la noi sunt ca familiile. Avem doamne care vin la biserică înainte de ora deschiderii. Când le-am întrebat prima dată de ce vin așa devreme, mi-au spus că toată săptămâna au stat între străini, acum vor să vină în familia lor, între români. Asta e biserica aici. „Acasă” al nostru aici în Diasporă este biserica. Și preoții au datoria să creeze atmosfera de acasă, atmosfera din familie. Cu atenția cuvenită la faptul că noi suntem cam provinciali; fiecare își cunoaște obiceiurile din provincia lui și crede că așa e bine și așa e normal să se facă pretutindeni. Or aici, trebuie să observi că sunt obiceiuri diverse de la regiune la regiune – de exemplu vin unii cu borcănaș cu miere la cununie, ca să fie viața dulce; și atunci le spunem să o mănânce acasă pentru a le fi viața dulce, pentru că în cărțile noastre de cult nu este prevăzut să primiți miere în cazul acesta. Explicat totul cu zâmbetul pe buze, fără ceartă și fără reproș; creștinului nu-i place să i se reproșeze. Și avem mulți preoți care tot reproșează; sigur că te irită la un moment dat că enoriașii nu respectă sau nu cunosc anumite reguli normale, elementare, de trăire creștinească; dar nu sunt de vină, săracii, că n-a avut cine să le spună. Sau că mijloacele de comunicație – chiar și cele de astăzi – difuzează mai mult obiceiuri necreștine. Acum ne luptăm cu lumânările de botez care au pe ele maimuțoi,

ursuleți și drăcușori, în loc să aibă îngeri și cruci. Cu delicatețea cuvenită, nu acceptăm așa ceva; trebuie multă seriozitate implicată, pentru că așa intervine desconsiderarea esențialului și devine mai important ceea ce nu e esențial. Iar în Biserica Română să știți că e de revăzut în modul cel mai serios – autoritățile bisericești trebuie să facă ceva – pentru că, creștinii noștri postesc de mama focului, îngenunchează și fac mătânii de fac bătăături la genunchi, dar uită să vină la Împărtășanie; ia în fiecare zi aghiasmă și anafură, dar uită să vină la Împărtășanie. Fraților, cine nu mănâncă trupul Domnului și nu bea sângele Domnului, degeaba face toate celelalte. Acelea sunt ca să îl pregătească pentru a ajunge la momentul Împărtășaniei, dar nu o înlocuiesc pe aceasta. La fel și miruitul de la Liturghie – nicio Biserică nu îl are: nici Biserica Rusă, nici Biserica Greacă – doar Biserica Română. Din păcate oamenii acordă mai multă importanță lucrurilor neesențiale și uită de esențial. Ierarhii noștri din Occident – și Înalțul Iosif, și Preasfințitul Siluan – pun mare accent și pe Spovedanie și pe Împărtășanie, iar lucrul acesta este esențial. Sigur că problema primelor dificultăți – deși nu le-aș spune chiar dificultăți, pentru că sunt lucruri normale în viață – oamenii m-au primit foarte bine, dar cu o anumită rezervă pentru faptul că veneam dintr-o țară care atunci era comunistă. Îmi amintesc faptul că preotul grec mi-a făcut o cercetare de gradul nu știu care – să îi arăt documentele și toate actele: de seminar, de facultate, de doctorat, de hirotonisire etc. După care tot el mi-a reproșat că de ce îi arăt atâtea, că mă laud; dar înainte pusese la îndoială faptul că sunt teolog. Preotul însă, la noi în

creștinism, nu este nici acuzator al regimurilor politice, nici avocat al acestora. Preotul este omul lui Dumnezeu, omul Evangheliei și omul Omului de omenie. Altfel devenim altceva. Uite acum a venit libertatea, dar cu toate acestea ne batem joc de ceea ce e sfânt; vedeți și dumneavoastră cum este. Suntem liberi ca liber arbitru – poți să mănânci din Pomul Vieții sau din pomul oprit; dar cu adevărat liber ești atunci când mănânci din Pomul Vieții, dacă nu ești deja sclavul păcatelor la care te duce neascultarea și toate cele. Lucrurile sunt clare.

Oamenii vedeau aceste atitudini; la un moment dat am propus ca un profesor de mare talie cu studii la Sorbona și profesor acolo, era și aici profesor la ISTI (Institutul Superior de Politică Internațională al Italiei) – Profesorul George Tranca, ce venise să își vadă fiul și după aceea nu s-a mai întors în țară și a rămas aici fără voie – am propus deci și am obținut prin Patriarhie posibilitatea de a-și vedea țara, pentru că dânsul nu făcuse declarații nepotrivite despre țară sau despre altceva. În schimb, când a fost la una dintre familiile pe care dânsul le-a vizitat – erau acolo nepoții lui, oameni la 70 de ani – și dânsul săracul nu știa în ce ape se scaldă, în ce situație se găsește și a început cu un elogiu: „vai dragilor, văd lucrurile atât de schimbate, lucruri atât de extraordinare...” și nepotul îi răspunde: „da unchiule, dar pe spatele sclavilor s-au făcut toate astea”. Apoi a văzut și dânsul cum stăteau lucrurile la momentul respectiv acolo.

Deci repet, preotul să își vadă de preoție. Rămân înmărmurit când aud preoți, îmbrăcați în veșminte, în fața Sfântului Altar, care fac declarații de politruci. Aceia trebuie trași de urechi și aduși la disciplină; dacă nu, atunci trimiși la plimbare. Pentru că fac deserviciu lui Hristos, Bisericii, credinței și credibilității creștinului. Lucrurile sunt foarte clare. Biserica Rusă n-ar fi suferit dacă n-ar fi fost atât de legată la carul statului lui Petru cel Mare. Pentru că în momentul în care se schimbă regimul politic, e lovit adversarul; dacă tu ești legat cu adversarul, te lovește și pe tine. Nu trebuie multă inteligență pentru ca aceste lucruri să fie pricepute. În același timp să fim mărturisitori; mărturisirea este cea mai bună.

Revenind la șirul evenimentelor, după aceea, desigur, au aflat alți creștini de prezența parohiei. M-au invitat la Torino, unde am început să fac slujbe din când în când. Când am fost numit paroh am solicitat la rectorul Universității Catolice să acorde bursa mai departe unui student al Patriarhiei Române și astfel a venit Părintele Gheorghe Vasilescu, al doilea preot sosit în Italia, iar acum e la Torino; dânsul a făcut o activitate pastorală extraordinară. Fiecare cu felul lui de a fi, determinat de experiența făcută acolo. Eu am venit din Cancelaria Patriarhală, unde fusesem secretarul Cancelariei Sfântului Sinod – o ținută mai oficială, mai protocolară, cu puțină diplomatie bisericească. Dânsul în schimb, a venit de la Mănăstirea Sinaia, preot căsătorit, însă are un comportament de călugăr 100% – barba lungă, felul de a vorbi, de a se comporta. Darurile sunt împărțite, dar fiecare cu experiența lui, ceea ce e un lucru extraordinar.

După aceea s-a înființat și parohia de la Florența, la care a venit regretatul Părinte Petre Coman, apoi parohia de la Bari, cu Părintele Mihai Drigă (după aceea mi-a spus că numele meu fusese semnalat de domnul Ilie Ciobotea, pe vremea aceea profesor la Institutul de la Bossey, care l-a trimis la mine și eu i-am dictat undeva pe un coridor sau într-un tren, nu mai știu unde, un proces verbal despre cum să facă să înființeze parohia). Așa, încet, încet, a tot crescut numărul parohiilor. Foloseam bursieri – pentru că nu era ușor să aduci preoți din țară în vremea aceea – așa că foloseam bursierii care erau deja aici. Uneori ierarhii îi lăsau să rămână, dar alteori nu îi lăsau. Mi-aduc aminte că l-am cerut pe Preasfințitul Gurie să rămână la Padova, dar Înaltul Nestor mi-a spus că nu poate să mi-l lase, pentru că are alte gânduri cu dânsul. Se gândea să îl numească episcop vicar acolo. Asta este viața – facem ce se poate; unele lucruri se realizează, altele nu. Altă dată mi-a apărut un preot după 1989, care s-a considerat persecutat ca om al regimului pentru că susținuse în Ardeal românismul. Or, una e românismul, alta e convingerea politică. Iar el, ca preot era român, a venit aici și mi-a spus că îi e frică să se mai întoarcă în țară, șezuse ascuns printr-un pod în parohie. L-am luat să slujească cu mine și i-am spus să așteptăm să vedem ce ne scoate Dumnezeu în cale. Între timp am primit un telefon de la Ancona, de la vreo 400 și ceva de kilometri, unde doi tineri cu doi nași doreau să vină la mine să se cunune. După cununie, ne-au invitat pe noi preoții cu ei la masă, pentru că nu aveau pe nimeni altcineva. La masă ne-au întrebat dacă nu s-ar putea să aibă și ei parohie la Ancona (când a crescut

numărul parohiilor Înaltpreasfințitul Adrian m-a făcut protopop, apoi iarăși am crescut numărul parohiilor ajungând până la Roma și Înaltpreasfințitul Serafim m-a făcut Vicar al Italiei, după aceea a venit Înaltpreasfințitul Iosif care a confirmat numirea mea ca Vicar al Italiei și am activat așa până în 2004-2005, când a venit Preasfințitul Siluan ca Episcop Vicar, și-apoi din 2008 ca Episcop.) Atunci am telefonat la Curia de la Ancona, am spus că sunt Vicarul românilor și că doresc să vorbesc cu Părintele Vicar (deci de la același nivel) și i-am spus despre necesitatea noastră de a avea un loc de cult în localitatea respectivă, iar dânsul mi-a spus că se gândește deja în timp ce vorbeam, la o biserică din periferie. Sigur că în conversație eu i-am explicat că românii care vin acolo nu sunt doar din periferie, ci ei locuiesc în toată zona. Drept urmare s-a răzgândit și ne-a dat capela gării. Părintele de la Ancona a slujit ani de zile în capela gării, obținută printr-un singur telefon. Sigur că relațiile bune stabilite la Milano mi-au servit, pentru că m-au întrebat cine mă cunoaște, cine poate să dea referințe despre mine; iar când le-am spus că poate da Curia de la Milano, toate porțile mi se deschideau. Asta e situația.

Am avut și mici neplăceri, din păcate – mi-e greu să o spun, dar trebuie să se știe pentru că acesta este adevărul – de la ai noștri. Nimeni dintre italieni nu mi-a contestat ceva; mereu sunt întrebat ce greutăți mi-au pus italienii; nicio greutate, nicio piedică, nimic absolut; toți m-au ajutat. La un moment dat au intrat hoții în biserică și ne-au furat discul și potirul. Am comunicat la Curie și imediat mi-au trimis un disc și un potir. Asta este atitudinea pe care noi am găsit-o aici și cu care

am fost îmbrățișați. Adică respectul nostru a fost tratat ca atare. În schimb, probleme au apărut după ce am făcut prima slujbă de hram. Și cu hramul a fost o problemă, pentru că vroiam să pun hramul „Adormirea Maicii Domnului”, ca la biserica din comuna mea natală, să fim în comuniune cu ei; și cum atunci nu se lucra în luna august, toată lumea fiind în concediu, credincioșii mi-au spus să luăm pe Sfântul Vasile, care a avut corespondență cu Sfântul Ambrozie. Credincioșii au ripostat că oamenii fac revelionul și a doua zi nu se pot trezi. Și-am lăsat-o așa deocamdată. Apoi a venit sărbătoarea de Rusalii și cu cuvinte simple le-am spus că erau acolo părții, mezii și alte popoare care, totuși, prin opera Duhului Sfânt s-au unit. Și vine o doamnă care era italo-româncă din România (din părinți italieni din România, botezată ortodoxă acolo și apoi reîntoarsă după schimbarea situației politice prin anii 50-56 când rușii s-au întors), doamnă care mi-a spus că ceea ce am zis în predică s-a întâmplat și cu noi aici: eram din toate părțile țării – Basarabia, Bucovina, Maramureș, Ialomița, Dobrogea, Banat – și parcă ne simțim uniți cu toții aici în biserică; și a propus să numim biserica noastră „Pogorârea Duhului Sfânt”. Și așa s-a pus acest hram.

***MM:** Dumneavoastră aveți foarte multe de vorbit și aș dori să vă smulg promisiunea că vom mai avea cel puțin un dialog la o dată viitoare. Deocamdată timpul nu ne iartă și trebuie să vă mulțumesc pentru toate. A fost o deosebită plăcere, dar vă rog să nu închideți până nu ne promiteți că va mai exista cel puțin un dialog, pentru că aveți atâtea lucruri frumoase de împărtășit și altora.*

TV: Mulțumesc pentru oportunitatea aceasta de a vorbi pentru frații noștri din țară. Suntem bucuroși de fiecare dată când manifestăm comuniunea cu Biserica din țara mamă; eu sunt la dispoziție. Motto-ul meu este acela de a fi în serviciul oricărei fapte bune, pentru că este spre slava lui Dumnezeu și mântuirea noastră. Respectuoase sărutări de mâini, Înaltprea-sfințitului Teofan și dragi îmbrățișări tuturor preoților. Hristos a înviat!

MM: *Adevărat a înviat!*

**Interviu cu Părintele Prof. Univ. Dr. Theodor Damian,
Președinte fondator al Institutului Român de Teologie și
Spiritualitate Ortodoxă, paroh al Bisericii Ortodoxe
Române „Sf. Ap. Petru și Pavel” din New York***

MM: *Bun găsit tuturor! Hristos a înviat! Invitatul nostru de astăzi este o personalitate aparte, care n-are nevoie de nicio prezentare, și anume Părintele Theodor Damian, preot în cadrul Mitropoliei Ortodoxe Române a celor două*

Americi, profesor universitar emerit doctor la Metropolitan College New York, autorul unor cărți de referință pentru cultura românească de peste Ocean și cea de aici, așa încât sunt onorat că a acceptat invitația mea. Părinte profesor, vă mulțumesc și mă bucur să vă întâlnesc și pe această cale.

ThD: Bună ziua! Hristos a înviat! Mă bucur și eu că ne întâlnim. Ne cunoaștem de mai multă vreme din articolele dumneavoastră pe care le-am publicat în revista *Lumină Lină*

* Versiunea video a interviului poate fi găsită la: <https://doxologia.ro/pr-prof-theodor-damian>, accesat 04. 07. 2022. Precum și aici: <https://www.youtube.com/watch?v=gxW6uTP-DdE&t=1s>, accesat 04. 07. 2022.

pe care o editez aici la New York și iată o nouă ocazie de a fi împreună, de data aceasta un pic mai altfel.

MM: *Părinte profesor, v-aș propune ca înainte să vorbim despre tot ceea ce se întâmplă la New York și s-a întâmplat în decursul deceniilor de când păstoriți această comunitate, să ne spuneți celor care nu vă cunosc atât de bine sau care nu au avut încă ocazia să se familiarizeze cu biografia scriitorului, poetului și preotului Theodor Damian, câteva lucruri importante din biografia pre-americană, să-i zicem așa, să punctați un pic câteva lucruri care țin de pastorația pe care ați făcut-o în țară, despre Institutul Ecumenic de la Bossey, Elveția, despre parohia de la Lausanne și de toate acele lucruri, ca ei să înțeleagă că de fapt sunteți un om care n-ați plecat în străinătate ca să vă refugiați, ci dintr-o necesitate educațională și culturală care s-a desăvârșit atât de frumos.*

ThD: Sigur, e o biografie, să zic așa, lungă, datorită vârstei mele; e normal...

MM: *Avem tot timpul din lume.*

ThD: Sunt născut în orașul Botoșani, acolo am copilărit și acolo am mers pentru prima dată cu părinții și bunica mea la biserică și acolo s-au plămădit primele chemări și îndrumări către viața preotească. Mama mea în special a ținut foarte mult, cum se zice acolo „să mă facă preot”. Preot te face Duhul Sfânt, Dumnezeu, și bineînțeles că episcopul care te hirotonește. Dar ea a vrut neapărat să devin preot și m-a îndrumat de mic copil către această profesiune. Așa se face că la 14 ani am

plecat de acasă după cele 8 clase elementare, la Seminarul Teologic de la Mănăstirea Neamț pe care l-am absolvit în 1971, după care m-am înscris la facultate, la Institutul (cum se numea atunci) Teologic din București. După terminarea acestuia în 1975 am urmat cursurile de doctorat timp de trei ani, teza fiind însă susținută mult mai târziu, în 1999, după doctoratul luat în America în 1993. Pe parcursul facultății m-am căsătorit și am fost și hirotonit la Iași de vrednicul de pomenire, Mitropolitul Iustin Moiescu, de atunci; deci am fost hirotonit și căsătorit în 1973, pe seama parohiei Ibănești, de lângă Dorohoi. După aceea, după 4 ani, m-am transferat la parohia Hănești, la 10 kilometri de Săveni, tot în județul Botoșani și în 1978 am fost numit la 1 ianuarie protopop al protopopiatului Dorohoi și paroh al catedralei Adormirea Maicii Domnului din oraș. Un an mai târziu, toamna, am plecat cu o bursă de studii oferită de Vatican prin Consiliul Ecumenic al Bisericii la Institutul Ecumenic de la Bossey, de lângă Geneva, din Elveția, unde mulți teologi de-ai noștri au făcut stagii ecumenice. Eu am fost ajutat de un fost profesor de al meu, părintele profesor Ioan Bria, care lucra atunci la Consiliul Ecumenic al Bisericii, la Geneva. Tot el mi-a obținut o bursă pentru continuarea studiilor doctorale la Facultatea de Teologie din Lausanne. Am studiat la această facultate, adunând material pentru teza de doctorat și în același timp am înființat o parohie, „Sfinții Trei Ierarhi”, închirind un local, cum se întâmplă foarte des în comunitățile noastre sau parohiile din diasporă și săvârșind acolo toate slujbele, ca în orice parohie, dar în paralel înființând tot acolo, întrunindu-se

în sala socială a bisericii închiriate, și un ceneclu literar pe nume „Mihai Eminescu”, transferat mult mai târziu aici la New York. De asemenea, am editat acolo, cu mijloace modeste, o revistă care s-a intitulat *Adusu-mi-am aminte*, revistă de cultură și spiritualitate românească, publicată în limba română, cu articole și în franceză, bineînțeles. Am stat aproape patru ani în Lausanne ca doctorand la facultate și ca paroh la Biserica „Sfinții Trei Ierarhi”, după care am revenit în România și de la Dorohoi am fost transferat la Sibiu. Înaltpreasfințitul Mitropolit de vrednică pomenire Antonie Plămădeală, care mă cunoscuse din Elveția, căci el era reprezentantul Patriarhiei Române în diferite comisii și conferințe din cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor, cunoscându-mi activitatea literară și publicistică m-a luat la Sibiu ca secretar general de redacție la revistele *Telegraful Român* și *Mitropolia Ardealului*, cum se numea pe atunci. În plus, mai era și *Îndrumătorul bisericesc*, însă aceasta era o publicație anuală, nu necesita o muncă atât de intensă ca cea de la *Telegraful Român* și de la *Mitropolia Ardealului*. Și tot cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Antonie Plămădeală am fost îmbisericit la catedrala din Sibiu și acolo slujeam și predicam când îmi venea rândul, căci profesorii de la teologie, Înaltpreasfințitul, noi cei din administrație, predicam cu rândul; el mi-a dat apoi dezlegare și o recomandare să vin în America.

Am vrut să vin pur și simplu să cunosc America, mai ales că în stagiile mele din Elveția mi-am făcut prieteni americani și am păstrat corespondență cu ei și mi-am zis că ar fi frumos să vin să le fac o vizită și să văd și eu America cum visează

mulți. Visul meu s-a împlinit, cum spun, cu binecuvântarea Înalțului. Aici tot el mi-a spus că dacă găsesc o bursă de studii nu trebuie să-mi fac griji cu privire la nevoia de a reveni pe postul meu de secretar de redacție la Sibiu, ci să rămân la studii. Am găsit la Princeton University și acolo mi-am făcut un masterat cu o bursă de la Biserica Presbiteriană Americană, după care tot Biserica Presbiteriană mi-a oferit o bursă pentru doctorat, pe care l-am luat la Fordham University, în New York, în 1993, an în care, după doctorat, am înființat aici parohia „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, în New York și am reluat Cenaclul Literar „Mihai Eminescu” pe care-l înființasem în Elveția. Am fondat totodată și revista *Lumină Lină* care apare fără întrerupere din anul 1996. Între 1993 și 1996 am publicat o foaie duminicală mai mult cu caracter pastoral-parohial, dar și cultural, pentru că aveam ședințele de cenaclu la fiecare două săptămâni, iar în această foaie publicam cronici de cenaclu sau cronici de carte. Publicația între timp s-a îngroșat și de la patru pagini s-a ajuns la opt, apoi la 16, apoi pe la 40-50 de pagini. Atunci mi-am spus că nu mai merge așa, că foaia trebuie să devină o revistă. Și la început revista *Lumină Lină*¹ a fost lunară, apoi trimestrială, pentru că a ajuns la pagini foarte multe, cum și acum, la 27 de ani de la apariție, are în jur de 150-180 de pagini. Și aceasta alături de revista *Symposium*² în engleză, pe care am scos-o din 1994 și unde

¹ Arhiva revistei poate fi accesată la adresa: <http://www.romanian-institute-ny.org/luminalinagraciouslight.html>, accesat 05. 07. 2022.

² Arhiva revistei poate fi accesată la: <http://www.romanian-institute-ny.org/symposium.html>, accesat 05. 07. 2022.

am publicat în fiecare an o selecție din lucrările prezentate la simpozionul anual ecumenic, teologic și interdisciplinar, organizat de către Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, înființat odată cu parohia, cu cenacul și cu revista, după terminarea doctoratului de aici, precum și revista *Romanian Medievalia* unde am publicat aproape 20 de ani o selecție din lucrările susținute, în organizarea Institutului fondat de mine, la congresele anuale de medievalistică de la Western Michigan University din Kalamazoo, Michigan (aceste informații pot fi luate ca un mic reper, să spunem, în derularea CV-ului meu)³.

MM: *Așadar, Părintele profesor Theodor Damian a venit în America și a hotărât să deștelenească și să aducă cultura română prin toate mijloacele posibile spirituale și culturale, a întemeiat revistă, cenacul și parohie. Dar înainte să vorbim despre asta, aș vrea să vă întreb ce a însemnat prima ieșire la Institutul Ecumenic de la Bossey și cum ați văzut atunci Occidentul, ce v-a atras, ce v-a intrigat? Care au fost primele impresii?*

ThD: Sigur că venind dintr-o țară cu regim comunist și deschizând dintr-o dată ochii în Occident, a fost o revelație, dar nu un șoc, deoarece înainte, chiar în anii primei tinereți, după ce am fost hirotonit, am călătorit în Ungaria, în Cehoslovacia (cum era pe atunci), în Polonia și în Republica Democrată

³ Pentru CV-ul detaliat al părintelui profesor, a se vedea și: <http://www.romanian-institute-ny.org/theodordamian.html>, accesat 04. 07. 2022.

Germană, (cum se numea pe atunci), prin Biroul de Turism pentru Tineret sau BTT, urmând pe o soră mai mare de-a mea, (care între timp a trecut la Domnul), și care făcuse o astfel de excursie cu soțul ei prin același BTT. Oricum, în țările socialiste se mergea relativ ușor și prin aceste excursii am dobândit o deschidere oarecare și o experiență, să zicem, a altei lumi decât pur și simplu lumea românească. Sigur, Cehoslovacia și Republica Democrată Germană, chiar cu Berlinul împărțit, eu vizitând, desigur, numai partea Berlinului democrat, a însemnat mult în sensul deschiderii către Occident, mai ales în sensul de a nu fi copleșit de acesta, pentru că în multe aspecte, dacă am vorbi fie și numai despre arhitectură, dacă mergi în Praga, ești ca în Occident. Când am ajuns în Elveția, în cei patru ani cât am stat, am avut ocazia să vizitez foarte mult în special Franța, dar și Austria și Italia. Cu ocazia unui pelerinaj la Roma cu grupul de la Institutul Ecumenic din Bossey am avut audiență și am dat mâna cu Papa Ioan Paul al II-lea. Am vizitat mult, am fost și în Spania la niște conferințe. O ocazie minunată pentru un tânăr care vrea să iasă afară din cuib și să cunoască lumea.

MM: Aș fi vrut să vă întreb, dat fiind faptul că dumneavoastră ați plecat înainte de 1989, care au fost cele mai mari dificultăți întâmpinate? Vă simțeați urmărit, s-a încercat într-o formă sau alta, intimidarea dumneavoastră pentru o astfel de plecare?

ThD: Da, în Elveția m-am simțit urmărit. N-am avut niciun fel de conflict cu nimeni, nici cu autoritățile românești; n-am văzut că sunt urmărit, dar mă simțeam urmărit. Însă Dumnezeu

a ajutat și n-am avut niciun fel de accident sau incident. În America am venit în 1988 și întâmplarea a făcut că eram în campus universitar la Princeton și îmi vedeam de studiile mele și foarte curând, în 1989 s-a întâmplat marele eveniment din decembrie, în România, și totul s-a schimbat din punctul acesta de vedere – al faptului de a te simți urmărit.

MM: *Știu că am citit la un moment dat într-un volum de interviuri pe care l-ați publicat⁴, despre experiențele, despre dificultățile pe care le-ați întâmpinat în America la început. Ar fi interesant să ne vorbiți puțin despre aceste dificultăți și despre ce a însemnat perioada aceea a masteratului, a doctoratului.*

ThD: Dificultăți sunt în orice situație unde o persoană se mută dintr-un mediu în altul și trebuie să se integreze, să se acomodeze. Una din dificultăți a fost limba, pentru că eu știam un pic de engleză, dar era puțin, era săracă engleza mea la venirea aici și știu că făceam și confuzii de termeni; mai râdea câte unul de aceste confuzii, dar studiind, citind și participând la cursuri și vorbind cu americanii, engleza mea, ca orice limbă de altfel, s-a îmbunătățit relativ repede și bine. O altă problemă a fost lipsa banilor, pentru că bursa acoperea în principal plata studiilor. Stăteam la internat, la cămin (asta a fost bine), dar am lucrat verile pe șantier aici ca să fac un ban în plus; apoi a fost nesiguranța cu privire la timpul de după masterat. Am făcut cereri la mai multe universități, nu știam dacă voi fi primit. Ce aș fi făcut dacă nu răspundea pozitiv

⁴ Este vorba despre: *Trăirea în cuvânt – interviuri*, cu o prefață de Aurel Sasu, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2011.

nicio universitate? Cu ce aş fi plătit studiile dacă o universitate mă primea?

Trebuie să spun aici că Maica Domnului a fost cu mine de la bun început. Am avut dificultăți, dar poate nu așa cum au avut alții. Eu am aterizat aici în ziua de 15 august de „Adormirea Maicii Domnului” pe aeroportul Kennedy, din New York și cumva am considerat că Maica Domnului – în a cărei zi de sărbătoare am ajuns aici – a fost cu mine tot timpul și mi-a deschis drumuri, uși și ferestre exact atunci când trebuia și într-adevăr, până în ziua de astăzi trebuie să menționez lucrul acesta – Dumnezeu a fost extrem de milostiv (și Maica Domnului) cu mine în tot ceea ce am reușit să fac aici în toți acești ani.

O altă stare de tensiune a existat când trebuia să găsesc ceva de lucru, pentru că parohia pe care am înființat-o în 1993, de atunci și până astăzi nu mi-a oferit un salariu. Acel grup de oameni și mai tineri și mai în vârstă a ajutat pentru plata chiriei. Noi închiriem un locaș și chiria este scumpă – 800 de dolari pe lună; strângem bani și pentru chirie și pentru alte cheltuieli care țin de organizarea și funcționarea parohiei. Deci îmi trebuia neapărat un serviciu și tot așa mi-a ieșit în cale ajutorul Maicii Domnului, căci o româncă de aici predă la o universitate americană (la care am intrat și eu mai târziu), la Metropolitan College și m-a îndemnat să fac o cerere ca să predau un curs de filosofie și etică, pentru că specialitatea mea la doctoratul din România a fost morală, iar specialitatea la doctoratul din America de la Fordham University a fost

spiritualitatea, iar acestea se potrivesc una cu alta. Titlul cursului era „Filosofie și Etică”. Teologia este extrem de aproape de filosofie, etica este etică. Cursul era apropiat de ceea ce în România, la facultățile de teologie se numește Teologie fundamentală. Am făcut cerere acolo, și am fost primit ca profesor cu contract limitat pe fiecare semestru (aici se numește adjunct), adică se reînnoiește contractul semestrial. Am stat un an în felul acesta, ca profesor adjunct și după aceea am dat concurs. Au fost 40 de candidați, am fost toți intervievați în aceeași ședință publică și Dumnezeu a rânduit ca să fiu ales eu pentru postul titular de „Filosofie și Etică”, catedră pe care am ținut-o până înaintea pandemiei, când am ieșit la pensie de la universitate și marea bucurie a fost că această conducere a universității mi-a oferit titlul de „Profesor Emerit” odată cu ieșirea la pensie, având posibilitatea ca după aceea să pot preda oricând în continuare, pe bază semestrială, în cadrul acestei facultăți.

***MM:** Poate n-ar strica să le explicăm celor din România ce înseamnă acest statut de profesor emerit, care se acordă destul de rar și doar anumitor dascăli ce s-au remarcat printr-o activitate prodigioasă.*

ThD: Sigur, titlul este extrem de flatant, de îmbucurător și într-un fel așa zice eu că se acordă pe drept pentru contribuția pe care un profesor o aduce în cadrul instituției respective de învățământ. Eu am predat aproape 30 de ani acolo, am trecut prin tot felul de funcții administrative, am condus și o branșă a Colegiului din Staten Island, tot din New York, și în afară

de aceasta am organizat conferințe, am condus conferințe locale și internaționale, aproape 100, care au dus numele universității noastre peste tot în lume. Deci, am fost bucuros și am gândit că alegerea sau decizia președintei noastre a fost îndreptățită. Da, este un titlu care recunoaște contribuția unui profesor la dezvoltarea pe orice nivel a instituției respective de învățământ.

MM: *De altminteri și în spațiul românesc dumneavoastră sunteți Doctor Honoris Causa la o universitate bucureșteană, dar despre aceasta să nu vorbim, ca să nu supărăm pe unii și pe alții care nu sunt atât de familiari cu mediul academic. Sau să vorbim? Cum propuneți?*

ThD: Da, lăsăm; deja e bine cât am zis și cine mai este interesat de biografia meu o găsește foarte ușor pe internet doar dacă pune numele meu în Google.

MM: *Părinte profesor, aș vrea să vă întreb acum ce a însemnat înființarea parohiei de la New York, care a fost munca de început și cum s-a întemeiat aceasta și de ce a venit la pachet cu toate lucrurile academice și culturale atât de frumoase: institutul, publicațiile, simpozioanele, cenacul...*

ThD: Sigur, înființarea parohiei ține de o necesitate interioară, aș zice de vocație, pentru că totuși eu sunt la bază preot. Înainte de a fi profesor, înainte de a fi scriitor sau muncitor pe șantier, sunt preot. Cu asta mi-am început viața profesională și sigur că îmi și place, deși nu mi-a plăcut într-o fază mai tânără a copilăriei; n-am vrut să merg la seminar, dar am fost împins de mama și am mai avut și alte aventuri, când am vrut să plec din seminar (acesta e un alt interesant capitol

din biografia mea). Dar prin anii 4-5 de seminar, datorită lecturilor mele intense (am citit enorm de multă literatură și filosofie) am descoperit frumusețea teologiei pe calea literaturii și filosofiei. Am iubit extrem de mult teologia – cu toată convingerea și cu tot sufletul meu și așa am mers la hirotonie, cu inima aceasta total dedicată misiunii, slujirii preoțești (ca și atunci când am înființat parohia „Sfinții Trei Ierarhi” din Lausanne, și de asemenea când am înființat parohia „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, aici în New York). Știam că într-un fel sau altul un serviciu trebuia să am pentru a supraviețui aici. Dar știam de asemenea că întâi și întâi sunt preot. A fi preot este o frumusețe; este minunat să lucrezi cu lumea; dacă ești un om al oamenilor, dacă iubești literatura, teologia, filosofia, le îmbini pe toate, le aplici în pastorație, le aplici în predică și în conversațiile cu oamenii. E o plăcere să scoți lucruri vechi și noi, cum spune o expresie biblică, din cămara sufletului și să le afișezi, să le valorifici în conversația cu oamenii păstoriți. Prin pastorație ai satisfacții nu numai așteptate, ci și neașteptate, care întrec de multe ori cu mult așteptările noastre. Ca atare, parohia a însemnat și înseamnă un fel de permanent izvor de regenerare a energiei de care avem nevoie în viață, deci și o necesitate interioară, o mare plăcere și o mare bucurie. Chiar dacă sunt dificultăți, ca într-o parohie de diasporă, unde nu ai salariu – sunt și multe parohii de diasporă unde se strâng fondurile necesare pentru salarizarea preotului (n-a fost cazul aici) – Dumnezeu a compensat cu celălalt serviciu.

MM: Cum s-a întâmplat? Credincioșii v-au găsit pe dumneavoastră sau dumneavoastră pe ei? Care a fost primul

nucleu care s-a format sau cum s-a ajuns la ideea unei parohii în Astoria, New York?

ThD: Da, foarte bună întrebare; mulțumesc. Iată cum: pe când eram student la Princeton, în New Jersey, slujeam o duminică acolo cu un preot rus-american, în campusul universității, unde el închiriasse o sală cu un dulap în care ținea icoanele, veșmintele, cărțile de cult. În sala aceea a improvizat o capelă și făcea slujbă în engleză. Veneau 7, 8, 10, maximum poate 15 persoane, între care au venit și doi români și m-am bucurat că astfel puteam spune o ectenie și în limba română. O duminică slujeam acolo și o duminică veneam la New York să slujesc. Știam înainte de a veni în America ce parohii românești sunt și unde se află. Astfel am mers la parohia „Sfântul Nicolae” în Sunnyside, New York, în Queens, unde slujea vrednicul de pomenire, părintele doctor Vasile Vasilachi, marele călugăr care a făcut și pușcărie pentru că era membru în mișcarea *Rugul aprins*, al cărui frate Haralambie Vasilache a murit în pușcăriile comuniste, deci călugăr de cel mai mare respect și admirație. El m-a primit. Eu fiind preot și student, slujeam, cântam la strună, unde mă punea acolo stăteam și făceam ce-mi cerea, cu multă plăcere și cu multă bucurie. Venind la New York de la Princeton, am văzut că în cartierul Astoria (un cartier mare din New York, din Queens, care este peste drum de Manhattan, doar Râul de Est desparte cartierul Manhattan de Astoria), era populație românească, erau români. Începuse un preot înaintea mea o parohie, dovadă că trebuia așa ceva, dar parohia se desființase. M-am gândit că trebuie să încerc eu. După ce am ajuns la Fordham University

în New York și mi-am terminat doctoratul acolo și eram mai liber, disponibil pentru o nouă încercare, am zis să înființez parohia. Ce-am făcut? Am umblat din loc în loc să văd dacă aş putea găsi vreo biserică în Astoria unde să ne permită să facem slujbă după americani. Până la urmă am găsit o biserică anglicană. Aici îi zice episcopală sau episcopaliană. Am stabilit cu preotul respectiv chiria, ora de începere a slujbei noastre (12:30), alte condiții legate de curățenie, programe religioase și culturale, etc. În momentul în care am găsit biserica, am dat anunț la cele două, trei ziare românești din New York spunând cine sunt și ce intenții am, mai precis că în ziua de Florii (1993) va avea loc prima slujbă în noua parohie. Sigur că multă lume mă știa de la slujbele din Sunnyside, de la părintele Vasile Vasilache.

Între timp, după ce am obținut biserica, am făcut și documentația necesară cu statul New York, pentru ca parohia să fie înregistrată în mod oficial și aprobată în mod oficial. În tot cazul „de Florii”, în 1993 am făcut prima slujbă cu o mulțime de oameni, cu o biserică plină de români.

Așa am mers primii zece ani cu biserica plină; nici nu erau așa de multe biserici românești pe atunci, erau cinci, șase (între timp s-au mai înmulțit, s-au mai făcut parohii prin alte cartiere cu preoți noi care au venit). După 10 ani biserica aceea a fost închisă de către anglicani; ceva s-a întâmplat, un conflict între preotul anglican, comunitatea și episcopul lor. Atunci a trebuit să caut un alt loc și n-am găsit nimic în Astoria, cu toate

că am umblat mult. Am găsit doar departe de Astoria, într-un loc numit College Point, un alt cartier.

Iată cum am ajuns acolo: eu fiind directorul unei filiale din Staten Island a universității noastre Metropolitan College, cum am menționat mai devreme, angajam profesori temporari, adjuncți, pe bază semestrială, cu contract semestrial, și așa se face că am angajat întâmplător pe unul care avea o calificare în psihologie, dar care era preot episcopalian în New York. Acesta mi-a oferit să închiriez pentru o sumă mică biserica unde slujea. Numai că fiind așa de departe și nefiind metrou în zona aceea, se ajungea din Astoria numai cu autobuzele și cu mașina, frecvența la slujbe a fost foarte mică. Am stat doi ani și jumătate acolo, ca într-un fel de exil. Apoi am venit în Woodside, mai aproape de Astoria, într-o biserică unde am stat câteva luni și după aceea am revenit la biserica veche care se redeschisese cu un alt preot, dar care după aceea s-a închis iarăși și până la urmă am ajuns la capătul de vest al Astoriei (suntem deja de 16 ani aici), chiar lângă fluviul care desparte Astoria de Manhattan. Ne simțim bine, plătim chirie, și avem o frumoasă sală socială. Trebuie să precizez că în diasporă fără sală socială, nu poți face ce vrei să faci, adică o pastorație totală, pentru că dacă ai numai biserica, slujba, și după slujbă, anafora, miruitul și plecatul acasă, chiar dacă după aceea te mai duci la unul sau la altul, la un serviciu religios sau într-o vizită pastorală sau faci telefoane (pe atunci, iar acum și mesaje pe platforme electronice), totuși nu e suficient.

Deci ligamentul principal este *Liturghia de după Liturghie*⁵, unde, după Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, oamenii rămân în continuare față în față, unde pot vorbi unul cu celălalt, pot povesti, se pot cunoaște. Întrucât în emigrație Biserica face nu numai activități religioase, ci și culturale, o sală socială este absolut necesară. Acolo se desfășoară tot felul de programe menite să mențină spiritul românesc, inima românească, conștiința apartenenței noastre la neamul nostru. Iată doar câteva dintre aceste activități care au loc în parohia noastră: Simpozionul anual „Mihai Eminescu”, în ianuarie; Simpozionul Unirii Principatelor Române, tot în ianuarie; Balul Mărțișorului, 8 Martie; serbarea de Lăsatul Secului; 9-10 Mai, Ziua Monarhiei și Ziua Independenței de Stat a României, care coincide și cu Ziua Mamei, după tradiția americană; Ziua Internațională a Femeii; hramul (în cazul nostru Sfinții Apostoli Petru și Pavel); sărbătorile mai mari: Crăciunul, Paștile; Lăsatul secului de Postul Crăciunului; zilele recoltei, în toată luna octombrie când aducem must și mâncare în curtea bisericii, sub copaci, la iarbă verde, ca un fel de serbare câmpenească și altele. Deci tot felul de evenimente culturale, istorice, religioase, aproape unul în fiecare lună, dacă nu două. La multe dintre acestea invit profesori, ziariști, scriitori care vorbesc despre semnificația evenimentelor respective.

⁵ Expresie dezvoltată în cadrul unei lucrări teologice de rezonanță de către părintele profesor Ion Bria. A se vedea: Ion Bria, *The Liturgy After the Liturgy*, World Council of Churches, Geneva, 1996.

Dacă vorbim de hram sau de serbarea de Lăsatul secului sau de Ziua Unirii Principatelor, se fac dansuri (Hora Unirii) și petreceri în sala socială. De aceea o sală socială este vitală.

De asemenea, în fiecare duminică sunt parastase și am organizat în așa fel încât dacă într-o duminică nu cade vreun parastas și sunt două în duminica următoare sau precedentă să aranjez cu familia, să fie parastasul pus în duminica unde este nevoie. La fiecare parastas este masă; oamenii stau la masă, se bucură, vorbesc unii cu alții, schimbă informați, impresii, și cel mai important lucru este că se ajută unii pe alții, ne ajutăm unii pe alții. Unul vine dintr-un alt stat sau din România, are nevoie de locuință, serviciu, de nu știu ce alte referințe (pentru un doctor, de exemplu, pentru că n-are asigurare medicală). Toate acestea se petrec în comuniunea de după Liturghie.

MM: *Părinte profesor, ne-ați vorbit atât de frumos despre dinamica pastorației în America și aș fi vrut să vă întreb, având în vedere faptul că dumneavoastră ați avut și experiența pastorației în spațiul românesc și cea din spațiul elvețian, care este specificul acestei pastorații în raport cu celelalte două medii în care ați activat ca preot?*

ThD: Într-un fel, pastorația din America (ne referim aici la cele trei faze de pastorație: România, Elveția și America) nu este foarte diferită de cea din Elveția, pentru că vorbim tot de biserică închiriată, tot de imigranți, de aceleași nevoi de păstrare a identității românești și de celebrare a acestei identități,

de afirmare a ei, însă este foarte diferită, desigur, de pastorația din România.

Când ești nou venit într-o altă țară ai tot felul de nevoi și atunci, prima instituție la care apelezi este Biserica, pentru această calitate pe care o are, de relație, pentru că Biserica înseamnă comunitate și comuniune. Aici fiecare are propria sa experiență de imigrant. Deci vorbim de o rețea de informație despre serviciu, despre case, locuințe și toate celelalte nevoi ale unui imigrant. Asta este, pe de o parte. Pe de altă parte, în România nu ai nevoie ca să faci eforturi susținute ca să menții conștiința apartenenței la neamul românesc. Conștiința apartenenței etnice este un automatism. În timp ce în emigrație, în America, pentru că vorbim de cazul meu în această conversație, există riscul deznaționalizării conștientizat mai mult sau mai puțin și pentru tot felul de motive. Sunt multe familii care voină să învețe engleza foarte repede, descurajează vorbirea limbii române în familie. Au copiii în școală, copiii învață foarte repede limba, de la grădiniță o învață și fără accent, și atunci părinții vor să învețe limba de la copii și vorbesc ori amestecat –un fapt cu care n-am fost niciodată de acord: trei cuvinte englezești, cinci cuvinte românești, ori numai în engleză.

O dată spui cuvântul „mașină” în română, altă dată același cuvânt îl spui în engleză – lucru care duce într-o generație la diminuarea semnificativă a cunoștințelor de limbă română în familia respectivă. Atunci ce să mai vorbim după aceea de următoarea generație, nu? Or prin Biserică se face în mod foarte serios promovarea limbii române în familia română din

diasporă. Acesta ar fi, sigur, unul din marile aporturi pe care Biserica le aduce la păstrarea conștiinței de neam în America sau în general în diasporă. Toate nevoile despre care am menționat mai devreme cad pe umerii preotului paroh.

În România am fost preot paroh și știm, e foarte frumos; lumea vine la biserică, pleacă acasă și asta este, or aici că slujim în românește, uneori trebuie să convingi cumva pe om că limba română trebuie păstrată cu sfințenie și nu este ușor tocmai pentru motivul despre care vorbeam mai devreme. Există și parohii unde slujba se face în română și engleză, alternativ sau jumătate-jumătate și să spunem că nu este rău, pentru că ideea în spatele acestei alternanțe de limbă ar fi legată de faptul că acești copii născuți aici totuși vorbesc mai bine engleza decât româna, și atunci ei s-ar recunoaște mai ușor în slujba respectivă dacă sunt și elemente de limbă engleză în slujbă. Problema este discutabilă și disputabilă, dar aceasta este realitatea.

Un alt aspect care e diferit aici față de pastorația din România în anumite cazuri, este legat de salarizarea preotului. Sunt parohii, cum am spus, care salarizează preotul și sunt parohii, foarte multe, care nu pot face lucrul acesta. Motivele sunt multe: chiria locașului de cult, oameni care trăiesc din ajutorul social de la stat, oameni care au servicii temporare, etc. Acum lucrezi în construcții și ai un proiect cu șeful care te-a angajat ca muncitor necalificat și dacă proiectul acela se împlinește și el nu are un altul, ești pus pe liber. Deci poți să

fii angajat și apoi poți să nu fii angajat. Nu există garanția ca atunci când ești angajat definitiv.

Sigur sunt și foarte mulți care sunt angajați definitiv: ingineri, profesori, doctori și nu au problema asta, dar sunt și foarte mulți care au problema aceasta. Și ce te faci atunci când cei nou veniți nu au unde să locuiască? Acasă în România ești în satul tău, în parohia ta, ai casa părintească, ai un verișor, ai pe cineva apropiat, un frate. Aici poate n-ai nici frate, nici verișor care să te primească; ai venit și n-ai unde să stai. Este foarte greu de găsit o astfel de posibilitate. Le mai găsim, dar foarte greu. Și da, sunt probabil și alte aspecte, am dat numai aceste două, trei exemple care ilustrează diferența dintre pastorația din România și pastorația de aici din New York.

***MM:** Părinte profesor, aș vrea să vă mai întreb o chestiune personală și apoi mai am întrebări, dacă timpul ne va permite. Toate aceste lucruri frumoase care se fac pastoral presupun niște sacrificii extraordinare pe care doar preotul și familia lui le cunosc. Cum a primit și cum a acceptat familia toate aceste sacrificii pe care ați fost nevoit să le faceți ca să crească parohia, ca să meargă lucrurile bine, cum ați reușit să vă împărțiți cumva între familie, serviciu, biserică în tot acest timp?*

ThD: Aveți perfectă dreptate în ceea ce spuneți, dincolo de cuvinte, și anume că familia preotului reprezintă un factor capital pentru succesul lui în pastorație. În momentul în care preoteasa înțelege misiunea și este credincioasă cum ne așteptăm la o preoteasă și își iubește soțul, îl respectă, atunci

ea se pune trup și suflet în slujba misiunii soțului ei. În cazul meu am avut norocul de așa ceva. Am absolut tot sprijinul din partea soției mele. De fapt ea face și revistele pe care le publicăm (cu partea tehnologică eu sunt un pic mai în urmă!): *Lumină Lină, Symposium, Romanian medievalia*⁶, care necesită o muncă uriașă. Ea face toată această muncă. Sigur că eu țin corespondența cu toți colaboratorii, fac selecția materialelor, fac corectură, dar restul muncii, ea îl face. În plus, la biserică ea cântă la strună (uneori fiind singurul cântăreț), ajută fundamental în relațiile cu enoriașii atât acolo, dar și în timpul săptămânii când sună telefoanele și eu sunt la facultate. Deci toate aceste aspecte, mult mai multe decât le spun eu acum, sunt importante în pastorație și ele sunt realizate, împlinite de către preoteasă. De aceea spun că rolul ei este capital, iar în cazul meu, cu smerită mulțumire adusă lui Dumnezeu, pot să spun că preoteasa mea, Claudia, este un exemplu ideal, absolut ideal.

MM: Faceți atât de multe lucruri și frumoase și la nivel cultural, de exemplu în cadrul Cenacului literar „Mihai Eminescu”. Vă urmăresc pe Facebook, văd lumea adunată acolo care se bucură și participă la activitățile dumneavoastră. Eu am avut, după ce m-am întors de la Geneva, o perioadă în care am studiat în Italia (și încă studiez la Roma, unde pregătesc un doctorat la Angelicum⁷). La Roma există o

⁶ Arhiva revistei poate fi accesată aici: <http://www.romanian-institute-ny.org/romanianmedievalia.html>, accesat 05. 07. 2022.

⁷ La momentul realizării interviului încă nu susținusem doctoratul de la Universitatea Pontificală Angelicum (M. M.).

comunitate mare, în Italia sunt comunități mari, românii sunt foarte mulți, dar e atât de greu să găsești intelectuali pe măsură care să dea nivel activităților culturale (pentru că se vede în paginile revistei care e nivelul la dvs.). I-ați găsit, i-ați format? Există o componentă intelectuală mai puternic reprezentată în America decât în alte părți? Cum se explică toate aceste lucruri pe care le faceți și pe care în alte spații, de exemplu, nu le-am găsit?

ThD: Aș zice, pe de o parte, că „abyssus abyssum invocat”; nu vreau să elaborez în direcția aceasta deloc, numai am semnalat ideea. Sigur că relațiile se fac cu timpul. Eu am avut norocul întâi prin cenaclu și apoi prin revistă, dar foarte important, prin cenaclu, să adun acești intelectuali în jurul meu.

Vă dau un exemplu: să spunem că la o anumită ședință de cenaclu am invitat pe istoricul și criticul literar, marele scriitor Aurel Sasu de la Cluj la noi (vorbesc de el, pentru că el a venit la New York și a stat în casa mea veri de-a rândul, chiar și când eu plecam în Europa, în Germania și România în special, în vacanță, și aveam suplinitor la parohie). Lumea îl cunoaște pe Aurel Sasu, mă refer la intelectualii, scriitorii, ziariștii de aici. Deci când am anunțat că pe data de, la restaurantul românesc *Transylvania* din Sunnyside sau în alt loc, se va ține o ședință de cenaclu, iar invitatul nostru este profesorul universitar, scriitorul Aurel Sasu, oamenii au venit să-l vadă, să-l asculte. Așa și cu alți profesori, scriitori, ziariști, artiști din România. Cred că au fost aici, nu știu câți, dar per total, câteva sute în toți acești 30 de ani.

MM: *La un moment dat știu că au fost invitații dvs. la New York unii dintre cei mai activi intelectuali ai Bistriței (pentru că eu sunt bistrițean), de exemplu scriitorii Dorel Cosma, Menuț Maximinian, Elena M. Cîmpan. A fost o mare bucurie să-i văd la Cenuclu la dumneavoastră.*

ThD: Așa este. Și la rândul lor, acești oameni se întorc în România și vorbesc și scriu despre experiența lor în New York ca oraș, dar și la biserică și cenuclu. Așa se face că primesc mereu noi solicitări de invitații, și sigur, ofer cu plăcere acest lucru. Deci românii de aici vin la Cenuclu pentru personalitățile ce sosesc din România, iar acestea la rândul lor răspândesc vorba despre existența acestuia la New York. Astfel se creează mediul intelectual în așa fel încât atunci când am nevoie de vorbitori la Simpozionul Eminescu, la Simpozionul dedicat Unirii Principatelor, la Simpozionul Teologic Ecumenic și interdisciplinar, imediat am în jur un număr de oameni care sunt gata să răspundă „prezent” cu o conferință, cu o comunicare, cu un schimb de idei, un dialog pe o anumită temă, depinde de evenimentul respectiv, cu mare bucurie.

MM: *Părinte profesor, o întrebare pe care am mai auzit-o și la alții și care întotdeauna mi se pare provocatoare. Cum se împacă profesorul cu preotul și cu scriitorul?*

ThD: Aceasta este întrebare de o carte, dar pe scurt: în primul rând preotul (încep cu prima mea vocație, cea preotească) este un om al spiritului; cultura (vorbind de scriitură) este de asemenea o activitate și o latură a spiritului și după aceea, predatul unei anumite materii la catedră, de asemenea ține de spiritualitate,

de spirit. Și mai ales în cazul meu, unde am predat în toți anii aceștia filosofie și etică, acestea sunt surori cu teologia sau parte din teologie, morala, în special. E atât de frumos să îndeplinești ceea ce spui duminică la predică, cu ceea ce spui în clasă, la studenți, într-un anumit context, sau cu ceea ce scrii în poezie sau într-o carte de proză. Pentru că, de fapt, în cazul meu, mesajul este întotdeauna același: Dumnezeu. Și când predau filosofie o predau tot teologic. Și când sunt în Biserică sunt în slujba lui Dumnezeu. Și când citesc o carte a cuiva, cartea dumneavoastră, de pildă, ce caut eu acolo? Caut ideile religioase, teologice; și când fac o cronică de carte, asta de obicei scot în evidență. Deci aceste trei laturi ale vieții mele se completează una pe alta, se armonizează una pe alta, se întregesc. Deci există compatibilitate totală, 100% între ele. Rezultatul este bucuria întreită, deci nu o bucurie venită dintr-o singură direcție, nici din două, ci o bucurie întreită prin harul lui Dumnezeu, bineînțeles.

***MM:** Părinte profesor, timpul a fost tare crud și nemilos astăzi că a trecut așa de repede și ne apropiem de încheiere; v-aș ruga să îmi promiteți că mai facem cel puțin un dialog, pentru că aș vrea să vorbim și despre pandemie și despre alte lucruri care țin de pastorația și cultura în mediile de peste ocean. Totodată v-aș cere un mesaj, așa de încheiere, pentru cei care ne-au urmărit.*

ThD: Da, sigur, mai vorbim cu mare plăcere, pentru că noi ne cunoaștem de mult timp din alte publicații, dar și din spațiul

pe care cu drag și cu plăcere vi l-am acordat și vi-l acord în revistele *Lumină Lină* și *Symposium*.

Mesajul meu pentru românii de pretutindeni, deci inclusiv pentru cei de acasă, este ca mai ales în zilele noastre, când globalizarea în partea ei negativă aduce cu sine tendințele de impunere a deznaționalizării care sunt așa de accentuate în zilele noastre, să conștientizeze la maximum elementele identității noastre românești și apoi să valorifice la modul cel mai înalt posibil potențialul acestei identități, să fim mândri de cine suntem, să afișăm identitatea noastră românească, să o apărăm și s-o transmitem generațiilor următoare, ca o națiune credincioasă ce suntem atât față de Dumnezeu, cât și față de valorile istorice și prezente ale neamului nostru.

MM: *Vă mulțumesc, părinte profesor, și abia aștept să continuăm acest frumos dialog.*

ThD: Și eu vă mulțumesc mult pentru provocare, pentru invitația la dialog și vă doresc mult succes pe mai departe în tot ce faceți, ce scrieți, deoarece vă urmăresc activitatea și mă bucur că sunteți prezent într-o mulțime de reviste, că sunteți autor al multor cărți importante. Hristos a înviat! Dumnezeu să ne binecuvânteze pe toți, să ne ajute!

MM: *Adevărat a înviat!*

**Dialog cu Părintele Eugen Barz de la Parohia Ortodoxă
Română „Sfânta Anastasia Romana” Parla (Spania),
fondator și coordonator al Centrului Cultural Român
„Sfântul Antim Ivireanul”***

***MM:** Bun găsit, Părinte Eugen Barz. Vă mulțumim că ați acceptat invitația de a dialoga despre diaspora românească în acest an atât de important pentru noi ca Biserica Ortodoxă, întrucât a fost dedicat de către Sfântul Sinod acestui subiect.*

Dumneavoastră sunteți o personalitate din aceasta multiculturală, aș îndrăzni să zic, sunteți cunoscut și ca preot, sunteți cunoscut și ca om al cărții, ca om de litere și nici măcar n-aveți nevoie de foarte multe prezentări. Dar cu toate acestea, am să vă rog ca în debutul discuției noastre să spuneți câteva lucruri celor care nu îl cunosc decât pe scriitorul Eugen Barz, despre cine este părintele Eugen Barz, cum a simțit chemarea înspre preoție și ce s-a întâmplat, cum a ajuns dânsul să fie păstorul unei comunități românești din capitala Spaniei.

* Interviu este disponibil la:

<https://doxologia.ro/video-interviu-cu-parintele-eugen-barz-despre-pastorata-provocarile-ei-diaspora-romana-din-spania>, accesibil la 05. 07. 2022.

EB: Mă măguliți, dumneavoastră, nu cred că sunt chiar atât de cunoscut, dar, am făcut și eu ce am putut. Să încep cu începutul. În noiembrie voi împlini 62 de ani și pot să mărturisesc că Dumnezeu mi-a dat o viață interesantă. Sunt clujean, am avut un unchi episcop, Visarion Aștileanu, care a murit sărmanul la 2 ani de zile după ce m-a hirotonit. Am fost preot numai în sud, la Călărași și în Spania. Nu am fost preot în Transilvania niciodată. Am făcut seminarul Teologic la Cluj și Facultatea de Teologie, la București. Am fost preot 30 de ani în România și de 10 ani sunt aici în Spania, la Madrid, la Parla, o suburbie a Madridului, un oraș satelit al Madridului.

Jumătate din activitatea mea am lucrat în administrație, cu toate că nu mi-a plăcut mie administrația, dar știți cum se zice „de ce fugi, nu scapi”. Am fost directorul unei școli de cântăreți bisericești, de care-mi aduc aminte așa cu drag. Am predat acolo Noul și Vechiul Testament și mi-aduc aminte cu drag de perioada aceea, pentru că erau câte 3 și 4 pe un loc, la examene. Vă închipuiți – la o școală de cântăreți bisericești, dar mă laud că eu am dus prestigiul acestei școli pentru că am făcut foarte multe activități extrașcolare cu copiii. S-a dus vestea școlii, s-a dus faima școlii și atunci elevii veneau și candidau, dădeau examen pentru această școală; după care, am fost protopop 8 ani; apoi am fost pentru o perioadă scurtă aici în Spania, consilier economic al Episcopiei Spaniei și Portugaliei. Sunt căsătorit din anul 1982. Soția mea se numește Viruca Barz, este învățătoare. M-a ajutat enorm, enorm de mult în activitatea mea pastorală și în special aici în Occident, în Spania cu activitățile culturale; are grupuri cu copiii. Mă

ajută la școala parohială, apoi pregătim tot felul de concerte cu adulți nu numai cu copii, iar ea are datele pedagogice necesare și materialele necesare. Așa de câte ori mă laudă cineva la episcopie, în rapoartele Protopopului – la Parla se fac activități cu tinerii și cu copiii și cu adulții, de fapt meritele sunt ale preotesei, nu ale mele. Fiind ardelean, am fost preot în Călărași pe malul brațului Borcea și am avut așa o mângâiere, m-am simțit atât de bine acolo (eu zic în Balcani), am simțit o stare specială, mi-a plăcut și clima (dumneavoastră sunteți la fel ardelean și știți că noi, ardelenii, ne temem de frig și mai ales clujenii care au cei mai mulți reumatici din țară) și încă de la început am trăit cu această frică. Am fost un preot, să zicem non-conformist, nu prea m-a interesat de părerea lumii și atunci am putut să merg înainte. Nu m-am formalizat și de aceea probabil că Dumnezeu a văzut asta și am reușit. Eu zic că am avut o viață binecuvântată. Am fost protopop acolo, am avut o activitate formidabilă. Am construit 12 biserici, ca să mă laud așa. Acolo unde stabileam un loc de biserică și găseam preot, găseam și finanțarea. Nu ziceam: „așează-te și fă ce-i putea”. În România, ca protopop aveam o sală de conferințe pe care am pus-o eu la punct și organizam acolo concerte de muzică clasică, adică cvartete: organizam expoziții de arte vizuale, nu musai de sorginte bisericească, ci de toate felurile. Protopopiatele în vremea cât am fost eu acolo erau instituții de cultură foarte de luat în seamă. De mic am avut un complex cultural. Eu am moștenit de la părinții mei un *Octoih* și un *Catavasier* pentru că tatăl meu a fost cântăreț bisericesc cu diplomă. Având un complex cultural, am căutat

să-mi pun la punct ceea ce înseamnă cultura generală, spunea un profesor de-al meu (Dumnezeu să-l odihnească), pe care l-am iubit foarte mult, părintele Dumitru Pinte, era bistrițean, dar dumnealui și-a încheiat activitatea la București, unde a fost profesor la Universitate. Era chiar la început, când mi-a predat mie în anul 4 și 5 când dumnealui absolvise studiile doctorale, a absolvit la 27-28 de ani a fost așa, un fenomen, spunea dânsul și am reținut lucrul acesta: „dacă ești preot și știi numai preoție nu înseamnă că ești om de cultură sau dacă ești inginer de poduri și știi să faci poduri, nu înseamnă că ești om de cultură, înseamnă că ești un specialist de înaltă clasă într-un domeniu”.

„Cultura – îmi spunea părintele Dumitru Pinte – este ceea ce știi pe lângă facultatea pe care o faci, pe lângă profesia pe care o practici.” Și atunci am avut acest complex și mereu am căutat. S-a mai întâmplat ceva, trebuie să recunosc. La seminarul din Cluj, în primii 2 ani ne duceau cu rândul ca pe militari, ca pe elevi la teatru, la operă, ca să ne deprindă cu aceasta; s-a lipit de mine și mi-a prins bine în viață. Așa am ajuns cu timpul să scriu. Am ajuns să scriu târziu. Am debutat la 57 de ani când alții se lasă de scris și văd că am performat. Nu spun eu, spun cronicarii literari și sunt și membru al Uniunii Scriitorilor. Ce să spun? Să spun că am avut o viață interesantă?

Am avut o viață foarte interesantă, gândiți-vă: am trăit un sfert de veac în Transilvania, încă mai bine de un sfert de veac în zona Bucureștilor, la Dunăre. Acum, cu ajutorul lui Dumnezeu, să mai trăiesc un sfert de veac.

MM: *Care a fost cea mai mare provocare de adaptare pentru un ardelean care a ajuns să fie preot în sud? Care au fost lucrurile care v-au provocat cel mai mult în adaptare?*

EB: Ideile preconceptuate. Aveam idei preconceptuate. Fiind ardelean, credeam că totul se mișcă în Transilvania și că acolo este bine, numai acolo. Dar le-am depășit foarte repede și știți care a fost barometrul? Înainte de a fi protopop, Preasfințitul Damaschin (Dumnezeu să-l odihnească!) mi-a spus așa: „Uite, v-am ales pe 2 dintre preoții de acolo să candidați, cu mediile cele mai mari.”

A impus dumnealui aceasta (eu și încă un preot), „... dar, zice, pentru că vă prefer în egală măsură, las pe preoți să vă voteze, să aleagă ei, pentru că eu vă prefer în egală măsură...”. Și am avut 70 de voturi la 30, adică puteau să nu mă fi votat? Ziceau: „Domnule, votăm pe ardeleanul ăsta?” Aceasta înseamnă că eu m-am adaptat sau am trecut repede peste ideile preconceptuate pe care le aveam despre o zonă pe care n-o cunoșteam, unde neam de neamul meu nu a călcat. Da, cam asta a fost provocarea cea mai mare.

MM: *Și apoi ce v-a dus după activitate atât de rodnică la Călărași, unde ați făcut atât de multe lucruri frumoase, de la pictura bisericii la Centrul Cultural, activitatea administrativă, pașii înspre diaspora la o vârstă la care oamenii sunt atât de așezați încât e greu, prind rădăcini atât de puternice încât e greu să plece mai departe?*

EB: Eu am avut niște încercări, de a pleca în Statele Unite. Noi am fost 4 prieteni, preoți și toți au plecat în Statele Unite.

M-au bătut mult la cap să merg și eu în Statele Unite și am și fost în 2000 înainte de a fi protopop și mi s-a oferit așa o parohie în formare chiar în New York și după care m-am întors să iau cartea canonică, și atunci mi-a propus Preasfințitul povestea cu Protopopiatul, am câștigat alegerile acelea și m-am răzgândit. Copiii mei nu prea au fost fericiți că am renunțat, nu mi-au spus, târziu mi-am dat seama. Am o fată și un băiat, îmi cer iertare că n-am spus mai devreme.

Fiica mea lucrează la Ministerul Afacerilor Externe, chiar acum, în clipa în care vorbim, se pregătește să plece într-o delegație mai lungă în Dubai, în Orient și am și un fiu, Doru, care este student în Marea Britanie, în Londra și el și muncește pentru a studia și a locui, căci în Londra e foarte scump. Așadar, copiii mei nu au fost foarte fericiți că am renunțat, ei și-au dorit mult, dar și soția mea a avut această nostalgie. Am citit de mici o carte foarte interesantă și provocatoare. Se numește „America ogarului cenușiu”, scrisă de Romulus Rusan, soțul răposat al Anei Blandiana și m-a provocat foarte mult, iar într-o discuție pe care am avut-o eu în parohie cu năstău-cine eram acolo, cu profesorii, cu medicul, ne întâlneam mereu la țară (eu am trăit în prima parohie o stare patriarhală) cu preotul, cu dirigintele de poștă... Eram foarte, foarte adunați. Cel mai bătrân dintre noi era medicul de 41 de ani, în rest toți eram de 20 și ceva și într-un cerc, într-o discuție, fiecare ne-am întrebat pe noi în anii '80 și ceva când nu speram eu că pot ieși din țară sau că va putea cineva ieși din țară, ne-a întrebat pe fiecare ce țări am vrea să vedem și eu am zis Statele Unite, și pe preoteasa a întrebat-o și ea a zis că Țara Sfântă și Statele

Unite. Exact ni s-a împlinit acest deziderat, acest vis și ea a crezut că e semn de la Dumnezeu. Am stat în Statele Unite în câteva rânduri la prietenii mei. Ea iubește și acum Statele Unite foarte mult. Așadar, după ce am fost protopop s-au schimbat episcopii și știți cum se întâmplă, n-am mai fost nici eu protopop și atunci am zis: „uite, acum e momentul să plec în Statele Unite. De data aceasta mi-a prezentat Statele Unite, Înaltpreasfințitul care mi-a oferit o parohie tocmai în Louisiana, în Baton Rouge... departe... și niște preoți de aici, din Spania, câțiva care erau în adunare parohială și câțiva consilieri care mă cunoșteau pe mine, de exemplu unul este părintele Dorin Sas sau părintele Alexandru Tothazan, pe care dumneavoastră probabil că îl știți, părintele Savu Cătălin, părintele protopop de la Valencia, care m-au cunoscut – unii au fost colegi cu mine în protopopiat, cu alții făceam schimburi culturale. Aveam un cor, eu am înființat primul cor de preoți pe 4 voci din istoria protopopiatului Călărași, corul „Mihail Vulpescu”. Am angajat dirijor profesionist, nu ne-am jucat. Deci mă cunoșteau și i-au spus Preasfințitului că „părintele Barz ar vrea să plece în Statele Unite”, „hai să vedem, dacă nu am putea să-l aducem aici”. A sunat Preasfințitul și m-a întrebat dacă n-aș vrea să vin în Spania și mi-a pus în vedere „vedeți că aveți mama în vârstă, aveți soacră în vârstă, vă așteaptă de acum înainte spitalele și înmormântările. De la Madrid în 3 ore și jumătate sunteți la Cluj” și asta conta foarte mult. Am pus la vot în familie. Unul dintre copii a zis da, unu, nu, dar, nu mai țin minte care da și care nu. Și preoteasa a zis: „îți dau votul meu”. Fiica mea atunci era în Shanghai. Doru era la Londra,

eu mă întorsesem la Călărași, preoteasa era în Statele Unite și am stat, am hotărât să venim aici și nu-mi pare deloc rău. Ca dovadă că am început să scriu de când am venit aici și ca să scriu 5 cărți, în 5 ani (bine că poți să scrii și 100 dacă nu ești talentat sau dacă nu știi să scrii), dar, să și performez înseamnă că am avut o stare sufletească și spirituală bună. Viața mi-a permis, Dumnezeu m-a iubit atât de mult și să scrii poezie după ce n-ai scris niciodată, nu-i chiar la îndemână. Ca să concluzionez, m-a întrebat cineva cum mă simt și am zis: „domnule, eu simt că n-am servici”. Eu și scriu și fac preoția, cum zicea Păstorel Teodoreanu, „cum face găina ouă”.

MM: Ce frumos! O să ajungem să vorbim un pic și despre poezie, dar o lăsăm mai spre finalul discuției noastre, când o să vă rog să ne și citiți. Până atunci aș vrea să vă întreb cât de diferită era comunitatea din Spania pe care ați ajuns să o păstoriți acum, la a doua jumătate cumva a vieții, în raport cu ceea ce aveți la Călărași, care erau prioritățile pastorale, care erau diferențele, care era dinamica vieții pastorale, până la urmă?

EB: Părinte Maxim, pentru mine a fost destul de simplu față de ceilalți colegi, pentru că fiind ardelean, făcând seminarul la Cluj, facultatea la București, cunoscând tradițiile ardelenesti, cunoscând și pe cele din vestul României, pe cele, să zicem pur ortodoxe române, m-am adaptat ușor. Am plecat o dată când eram copilandru, din Cluj (eu nepot de episcop), zicea Înaltpreasfințitul Nifon: „Eugene, tu umbli anti pilă, ești singurul exemplu anti pilă din câte am cunoscut – să fii nepot de

Episcop și să pleci în Călărași – asta nu s-a mai pomenit”. Acolo mi-a zis Preasfințitul, unchiul meu Visarion: „mai bine du-te în sud, că o să fie bine”. A zis bine. Am și făcut facultatea acolo, mi-au plăcut bucureștenii, mi-au plăcut sudiștii, îi iubesc și acuma în egală măsură.

Aici mi-a fost ușor să mă adaptez pentru că am știut obiceiurile celor din Transilvania, am știut, (că am făcut un an de seminar la Caransebeș) și un piculeț despre atitudinea bănătenilor (că aici avem oameni din toată zona) și a celor din Moldova. Am reușit să-i determin pe oameni să își împrumute obiceiuri unii de la ceilalți: ardelenii aduc la liturghie și prescură la altar, ceea ce nu se întâmplă în Ardeal... am reușit să-i determin pe credincioși să treacă peste barierele acestea înguste, adică ardeleni versus moldoveni sau olteni sau regățeni. I-am făcut să înțeleagă că fiecare are valoare și noi dacă suntem diferiți, acest lucru vine să îmbogățească, nu să ne sărăcească. Dar știți care a fost problema? Aici cea mai mare problemă a fost să le câștig încrederea românilor în ei. Românii aveau o părere foarte proastă despre sine, că „neam, ca noi nu există, noi nu suntem oameni, noi suntem de vină, noi suntem dezbinați, noi suntem hoți...” (cred că știți atitudinea aceasta). „Cu noi n-ai cu cine, nu se poate face parohie cu românii”, și mai ales că m-am dus acum 10 ani când era cea mai mare criză și le-am explicat că nu este chiar așa. De exemplu, vreme de un an de zile predica mea s-a canalizat pe această temă să ridic, să dezvolt stima de sine a românilor, să le vorbesc despre cât de valoroși sunt și fără să bat câmpii, să scot tot ce-i bun din ei, să aibă încredere în ei,

să vadă diferența. Într-adevăr, mai întâi au venit oamenii în toate felurile, da, știți pilda aceea din Pateric, când muți un butoi de vin dintr-o parte în alta și vinul se așează ca benzina – vinul cel mai bun deasupra (fruntea) și mai jos sunt monturile, hoaspele (cum s-or numi). Când muți vinuri de colo colo butoiul se tulbură și vinul cel bun se duce dedesupt și se ridică hoaspele deasupra. Dar lucrurile s-au așezat și în ziua de astăzi în Spania, la ora aceasta la care vorbim noi, orice spaniol preferă pe un român să îl angajeze în detrimentul unui spaniol și nu pentru că ar fi plătit mai slab (s-au dus vremurile acelea când românii erau mai slab plătiți numai pentru că erau români), ci pentru seriozitatea și profesionalismul lui. Sau dacă cineva are de ales între o firmă românească de construcții sau străină, preferă pe români. Și apoi le-am explicat, de exemplu, cum se tot spune „căpșunari din Spania”, că noi nu suntem căpșunari; căpșunarii sunt în România, că ei vin pe perioada de 3 luni la cules de căpșuni aici. Oamenii sunt stabiliți, comunitatea este stabilită, eu îmi cunosc enoriașii și care unde stau, exact cum îi cunoșteam în România. Deci le știu copiii, mă duc la nunțile lor, vin la ziua mea de naștere, dar știți ce am făcut? Noi după slujbă oferim oamenilor o cafea sau un ceai (noi parohia), lucru care să știți că în țară nu știu dacă ar fi fost bine văzut. Adică i-am determinat la comuniune, serbând ziua de naștere a celor care vin la biserică deodată. De exemplu, se întâmplă să fie și 10 care s-au născut într-o lună sau i-am învățat să meargă unul la nunta celorlalți. Așa era de încântat și Preasfințitul Timotei. Am avut câteva nunți acuma și 90% dintre nuntași erau dintre oamenii care merg la biserică.

Important să ai cu cine face o nuntă. A murit cineva acumă de curând, care venea la biserică și noi ne-am îngrijit definitiv, chiar din Iași, ieri a fost înmormântarea. Părinte Maxim, deja încep să nu mai intervin eu, ci să meargă lucrurile de la sine. Comitetul de Femei și Consiliul Parohial lucrează singure. Comitetul Parohial și Consiliul parohial au postit pentru această bolnavă și au creat așa un lanț și au propus ei: astăzi postește unul, mâine altul, poimâine altul să creeze un lanț de rugăciune și de post. Mai mult decât atât, n-a fost clipă lăsată de la Dumnezeu de doi ani încoace, de când s-a îmbolnăvit. Respect! Chiar acum avem patru bolnavi de care ne îngrijim, care sunt în situații grave. Și n-a fost clipă lăsată de la Dumnezeu, să nu fie cineva de la biserică lângă ei, lângă bolnavi. Și în spital și acasă și în centrul de boli paliative. Eu mă duceam la ore diferite să o cercetez, stăteam și eu câte trei-patru ore și vorbeam și ne rugam împreună cu Petronela, (Dumnezeu să o odihnească!) și de fiecare dată era cineva acolo și când veneam eu zicea: „– Ce bine că ați venit, că am obosit. Cât rămâneți?”, „– Uite, rămân patru ore.” Mă învățasem s-o întorc de pe o parte pe alta, s-o schimb... bine și serviciile aici sunt foarte bune: apeși pe buton și vin imediat lucrătorii și te întreabă dacă te ajută. Nu vezi pe fața lor tristețe sau nervi că de ce deranjezi.

Dar, revenind la credincioși, eu am creat ceea ce se numește aici „eclessia” – comunitate. Vă mai dau un exemplu, Părinte, dacă îngăduiți: știți când mi-am dat seama că am comunitate? În perioada pandemiei, când am fost închiși, că știți că la un moment dat, preț de două luni a fost închisă toată planeta, nu

se putea ieși din casă. Noi ne făceam slujbele cu biserica goală și am prins perioada aceea a Postului Mare și a Paștilor și inițial mi-am făcut probleme, ce o să mă fac eu, cum plătesc chiria, că eu plătesc chirie la spațiul acesta și mi-am zis: Dumnezeu va lucra pentru că ce se va întâmpla cu toată lumea, se va întâmpla și cu mine, iar eu fără să deschid niciun cuvânt, fără să deschid subiectul, m-am trezit cu telefoane, cu scris pe Facebook, pe Whatsapp: „Părinte, vă rog să-mi dați contul parohiei, să trimitem bani pentru chirie”, „Părinte, vin până la biserică” – știți că erau două ore când se puteau mișca – „Vă rog să veniți la biserică, să vă dau bani pentru chirie.” Am adunat mai mult decât aveam nevoie de am ajutat și câteva parohii. Acuma vreau să vă spun că au fost foarte multe parohii care n-au reușit să-și plătească nici chiria, nici la apartamentul, la casa unde stă preotul, și atunci a sărit Episcopia cu bani și a ajutat. Efectiv Episcopia a plătit pentru ei. Noi suntem aici un fel de liberi profesioniști, avem slujbe 3 în 1. De fapt nici în România nu e mult altfel.

MM: Apropo de calitate aceasta de liber profesionist și de dimensiunea etnică, aș fi vrut să vă întreb un pic cam care este compoziția parohiei: sunt majoritatea ardeleni, majoritatea moldoveni?

EB: Majoritate nu, aici la mine sunt chiar amestecați. E o parohie formată mai târziu, acum 10 ani. Cred că sunt cei mai mulți teleormăneni. Mai sunt moldoveni, ardeleni... Cei mai puțini sunt bănățeni, asta e clar.

MM: *Am vrut să vorbim un pic despre doamna preoteasă, că tot ați amintit despre faptul că doamna preoteasă se ocupă de activitățile culturale și noi știm că în diaspora parohiile acestea ale noastre au și o dimensiune etnică foarte puternică. Adică ele contribuie. Văd în Italia de câți ani sunt aici, cum se păstrează sentimentul acesta al apartenenței naționale prin prisma bisericii, că aici facem cateheză cu copiii, aici vorbim românește, îi învățăm să cânte, să vorbească. Vorbiți-ne un pic despre ce activitate din aceasta cu caracter patriotic se desfășoară și haideți să vorbim de doamna preoteasă un pic în sensul bun, bineînțeles.*

EB: În fiecare sâmbătă dimineața avem întâlniri cu copiii, avem școala parohială; avem un spațiu – n-am putut filma acolo, la mine, pentru că am avut niște probleme tehnice. Sunt la Răzvan acasă, la un credincios de 20 și ceva de ani. Dar eu acolo, la mine la biserică, am format o bibliotecă. Chiar am o carte scoasă la Editura Junimea, din Iași. Se numește *Biblioteca din Parla*. Am format o bibliotecă de peste 8000 de de volume cu ajutorul prietenilor mei literați, cu sprijinul bibliotecii din Râmnicu Vâlcea și a Bibliotecii Metropolitane din București, bineînțeles, prin Ministerul Românilor de Pretutindeni (așa se numea atunci). Nu există sărbătoare pe care să nu o pregătim – că e 24 ianuarie, că e 1 decembrie – la care să nu plec – la sărbătorile mari, la hramuri, la toate, oamenii vin în ie și în costume populare, de la sine. Acum, de fapt, dacă stăm să ne gândim, suntem singura instituție care se mai ocupă de români să gândească românește, să vorbească românește, să nu uite că sunt români și ortodocși. Mai există

prin Institutul Limbii Române profesori care predau limba română, dar în cadrul unor școli. Un guvern le-a tăiat salariile și sunt plătiți cu ora. Și acuma mulți din ei s-au dus de profesori, au plecat care încotro, deoarece nu s-au făcut ore și ei nu pot trăi din plată cu ora. Dar sunt și sărbători multe aici, dacă prind sărbătorile, vacanțele nu sunt plătite... S-a găsit Guvernul României să facă economie la bani tocmai cu profesorii de limba și cultura română din Occident și suntem singurul bastion care mai luptăm aici, dar nici noi nu suntem ajutați, nu suntem sprijiniți. Mă tem că în curând, ne vom deznaționaliza. Aici va rămâne ortodoxia. Vor ști că sunt ortodocși, dar de vorbit limba română încep să refuze să vorbească, cu toate că noi facem tot felul de acțiuni, deoarece ei sunt conectați la media românească și acolo sunt numai știri rele. De exemplu, văd și despre COVID. Nu se spune câți oameni s-au vindecat, așa cum se întâmplă în Spania. Se spune numai câți s-au îmbolnăvit și câți au murit, nu se vorbește și despre numărul vindecărilor, deci și ideea de știre negativă în România e prea exagerată, deja. Și atunci, românii se feresc, copiii se feresc de a mai vorbi românește, de România nu le mai place. Ducem o luptă grea și din ce în ce mai inegală, din nefericire. Dar eu cred că următoarea generație își va reveni. Asta o știu din Statele Unite, prima dată se sperie, după care revin copiii lor sau ei când se maturizează. De obicei, copiii care umblă la școli, care se duc la universitate, nu mai vor să știe de România, vor să se rupă totalmente de România. E dureros ce spun, dar trebuie și să spun adevărul. Nu pot să fiu teribilist, că nu-mi șade bine. Evident că ideea aceasta de

naționalism este prost văzută, că dacă ești naționalist trebuie să fii șovin, dar nu e musai. De exemplu, le spuneam cândva: „Oameni buni, păi dacă îmi iubesc soția, trebuie să o urăsc pe a altuia? Dacă îmi iubesc copiii trebuie să-i urăsc pe ai celuilalt? Dar oricum, noi luptăm aici; trebuie să avem încredere în Dumnezeu. Când a pornit Mântuitorul cu 12 ucenici, pe urmă cu cei 70, ce-o fi zis lumea de atunci? „Doamne, aceștia sunt nebuni. Vor cuceri ăștia lumea? 12 persoane vor cuceri ei lumea?” Uite că au cucerit planeta. Zice Hristos: „Numai necazuri veți avea. Îndrăzniți! Eu am biruit lumea””. Mama mea, Domnica, are 97 de ani și trăiește la Cluj. Cam eu mă îngrijesc de ea. Fratele meu, în grija cui am lăsat-o, a murit, săracul. Mama zice așa: „Cu amar se mănâncă dulcele, dragul măicuții!” așa că merge înainte nația aceasta așa cum a salvat-o (sunt preocupat și de istorie). Să vă spun totuși, să finalizez: cum Biserica a rezistat sub presiunea a 3 imperii și nu oricare, înseamnă că Dumnezeu lucrează printr-un miracol și cu mine. Vă-nchipuiți câtă presiune a Turciei în sud, câtă presiune a culturii maghiare în Transilvania sau cele rusești în Moldova. Gândiți-vă câtă presiune a putut fi în Transilvania dacă împărații de la Viena mereu interveneau: „nu-i mai asupriți”. Trebuia să intervină împăratul Franz Iosif sau Maria Tereza pentru români. Vă închipuiți ce putea fi pe teren, și totuși uitați-vă că am rezistat miraculos. O țară formată acum 100 de ani după ce a fost atâtea mii de ani separată, 1000 și ceva de ani, în 3 provincii mari.

MM: *Și încă vorbim aceeași limbă.*

EB: Și avem aceeași credință. Închipuiți-vă că în Transilvania, cu excepția celor care erau în zona Năsăudului, care erau pe graniță și puteau să învețe carte – românilor le era interzis accesul, trebuiau să se facă romano-catolici, mai târziu greco-catolici ca să aibă dreptul de a studia. Și totuși ortodoxia s-a menținut; foarte interesant. Eu totuși sunt optimist din fire și nu cred că se întâmplă ceva fără știrea lui Dumnezeu. Și văzând ce se întâmplă la mine în parohie și cu credincioșii mei, mă duce la speranța aceea pe care Avraam n-a avut-o cu Sodoma și Gomora când a zis: „Doamne, dacă vor fi 50 de drepti în cetatea aceasta, vei salva tu pe toți, îi vei ierta pe toți?” N-au fost până la urmă nici 10. Uite, eu în parohia mea am mai mult de 50 care se vor salva prin credință, prin rugăciunea lor, care vor salva națiunea prin dragostea lor față de Hristos și față de România.

MM: *E mare lucru că un preot poate să spună aceasta despre credincioșii lui.*

EB: Oamenii la mine în parohie nu mai au atitudinea aceea că „io-s ardelean, că io-s moldovean, că mi-s băănățean”... s-au terminat cu lucrurile acestea, pentru că se cunosc. Noi, de obicei negăm ce nu cunoaștem, dar noi vorbim despre lucruri pe care nu le cunoaștem. Uitați-vă, am publicat la edituri din Cluj, eu care am trăit în sud, dar până la urmă a trebuit să mă duc să public la Iași. Acolo eu văd cel mai important, cel mai viu centru cultural din România. „ET IN ARCADIA EGO” am vrut să zic când am ajuns acolo. În Iași am fost la Editura Junimea, la o lansare de carte, s-a deschis și centrul nou al

Junimii: 200 de oameni. La o lansare de carte am fost mai mult de 200 de oameni... și poezie. A fost ceva minunat, miraculos acolo. Am văzut mâncătoriile dintre ei, adică de ordin politic, dar când e vorba de acțiuni culturale, trec peste acestea.

MM: *Părinte Eugen, aș vrea să vă întreb, înainte de a vorbi despre scriitorul Eugen Barz, ce-a însemnat pandemia aceasta de COVID-19 pentru pastorația dumneavoastră, pentru Biserica Ortodoxă Română din Spania, din zona Madridului? Cum v-a provocat și cum v-a făcut să vă reinventați? Care au fost cele mai grele lucruri de suportat?*

EB: Această pandemie mi-a demonstrat că am ceea ce se numește „eclessia” – biserică, parohie. Dacă suntem înțelepți, din orice tragem învățături și din orice tragem un plus de valoare. De exemplu, mie cel mai greu mi-a venit că nu mă pot duce în România. Eram învățat să mă duc în România la momente culturale foarte importante, de exemplu, sunt destul de vioi. Am vrut să văd o piesă, „Coriolanus”, la București. Am vorbit cu prietenul meu Horia Gârbea. Este o piesă de 4 ore; am urcat în avion și am plecat. A 2-a zi m-am întors. Sau am fost să citesc când eram începător la Cluj, la Cenaclul „Ion Mureșan,” (cel mai mare poet în viață al limbii române), am urcat pe avion, am plecat, a doua zi m-am întors: acestea mi-au lipsit. Și totuși, când a venit pandemia și au zis că vom sta în casă, am zis: „nu-i nimic, eu am ce face – scriu”, dar să știți că n-a fost așa, n-am putut să scriu. Atunci m-am apucat de tradus și deja am 3 cărți aproape traduse pe care o să le public, una la Editura „Junimea” din Iași, una la „Neuma”, din Cluj

și una la editura „Avalon” din Cluj sau la „Colorama”. Deci m-am apucat de tradus și lucrez încă cu o enoriașă care știe mult mai bine decât mine limba spaniolă, lucrăm împreună – eu dau forma poetică a textelor. Din punctul de vedere al credincioșilor, s-a văzut dragostea lor pentru credința noastră, pentru biserica noastră prin participare. Oamenii, aici sunt mult mai deschiși să apeleze la preot și eram în dialog tot timpul cu ei. Vedeți, dacă nu ar trece prin foc, aurul nu ar străluci. Cu cât este focul mai puternic, cu atât sunt karatele mai multe. Eu cred că tot ce nu ne omoară, ne întărește și dacă ne omoară ne duce la Hristos. Încet, încet, încep să nu mă mai tem de nimic. M-au impresionat atât de mult cuvintele Sfântului Vasile cel Mare, încât încerc și eu să le aplic în viața mea: A fost chemat la Împăratul și i-a zis împăratului: „– Bine, ce crezi că o să-mi faci? O să-mi iei averea? Eu mi-am împărțit-o în câteva rânduri săracilor. Ce-o să-mi iei? O să-mi iei viața? Atunci o să-mi înlesnești mai devreme întâlnirea cu cel mai bun prieten al meu Iisus Hristos”.

Dacă gândim așa, lucrurile merg bine sau nu mai contează.

MM: *Da. Părinte Eugen, cum se împacă scriitorul cu preotul în Spania?*

EB: Bine, tocmai acum, pentru că și scriu, mă simt un preot împlinit. Mă simt un preot împlinit pentru faptul că scriu și văd și la credincioși așa o bucurie, că scriu. Sunt mândri: „Părintele nostru e poet”. Mă simt împlinit. Am trecut pasul acela despre care zicea părintele Pinte: „Ești om de cultură, dacă știi și faci și altceva în afară de preocuparea ta profesională”

(preoția nu e o preocupare profesională). Mă simt foarte împlinit și le fac în egală măsură; fac și pastorație și scriu în egală măsură, fără să anulez pe una dintre ele. Dacă vreți să începem să vorbim despre preocuparea aceasta, despre scris, să știți că în mod calculat, eu am refuzat să scriu poezie creștină de la început. Să vă spun de ce? Pentru că de multe ori critica superficială vine și te așează acolo într-un colț, într-un pătrățel. Zice: „Dacă e preot, nu știe să scrie decât poezie religioasă, atât.” Ei, eu n-am scris, dar în mod programat am scris poezie să arăt criticilor literari că eu sunt poet și că nu trebuie să mă pună ei într-un colț sau într-un pătrățel, că dacă sunt preot scriu numai poezie religioasă și că sunt poet. Aceasta trebuia să înțeleagă și au înțeles că altfel nu mă primeau în Uniunea Scriitorilor (nu aș fi avut atât de multe cronici). În cele din urmă am publicat un volum cu o prefață a lui Adrian Popescu. Se numește „Fântâna lui Iacob”, prefață de Adrian Popescu și o postfață a lui Ion Holban. Adrian Popescu este unul dintre cei mai mari scriitori, poeți din România și Ion Holban unul dintre cei mai respectați și respectabili critici literari din România, amândoi oameni cu credință și spune Adrian Popescu: „aceasta nu este o poezie religioasă, este o poezie creștină.” Am avut foarte mult succes și cu acest volum. La primul volum am avut 3 sau 4 cronici, iar la următoarele am avut câte 9,10,12,15 cronici în câte un an, ceea ce nu e puțin lucru la un om, mai ales că nici nu locuiesc în România și asta mă dezavantajează într-un fel. Nu pot participa la târguri atât de bine, dar îmi fac treaba de aici și sunt fericit că sunt aici. Dumnezeu cred că a vrut să mă

scape cine știe de ce necaz și m-a dus ba acolo, ba dincolo. Cine știe?! Sau de ce a vrut să mă protejeze?! Sau a zis: „E nevoie de tine colo și colo și dincolo.”

MM: *Ce-l determină pe Părintele Eugen Barz să scrie? Ce l-a determinat la început? Pentru că totuși, ați început la o vârstă la care mulți sunt deja trecuți de pragul consacrării...*

EB: Mulți renunță la scris. Nu pot să zic că am început să scriu chiar de aici. În urmă cu vreo 12 ani a împlinit protopopiatul nostru vreo 145 de ani. S-au înființat acolo Protopopiatul, Prefectura, Judecătoria... mai multe instituții, în același an și am serbat împreună. La un moment dat, am fost invitați la Prefectură și s-a dezvelit o placă comemorativă și acolo erau foștii prefecți, foștii protopopi. A venit cineva de la nu știu care Minister din București (că eram acolo aproape) și cineva mai trebuia să vină și a întârziat. Povestea, totuși vreau să v-o spun: a trebuit să așteptăm în biroul prefectului care era foarte, foarte mare, enorm de mare și nu știu cum s-a întâmplat, că încet-încet prefecții s-au retras într-un colț; preoții, protopopii s-au retras în alt colț și eu făceam așa, un fel de navetă între ei și discutam. Preoții vorbeau despre lucruri indiferente sau cum să zic eu, teoretice, lucruri principiale. M-am dus în partea aceasta a prefecților și ei discutau lucruri punctuale: despre afaceri, despre nu știu ce și printre prefecți era un tip pe care eu îl respectam, doctor în istorie și l-am auzit pe acela zicând: „îmi aduc aminte că astăzi că am semnat ordinul de plată, numărul cutare din anul cutare” și am zis eu în sinea mea: Uite, Tudor, ai făcut studii doctorale, să ții tu

mintă dispoziții, să ajungi să lucrezi în administrație, să ți-aduci aminte peste ani de zile despre dispoziția de plată, numărul cutare. Uite, cum un om se pregătește să fie intelectual și devine funcționar! Am zis eu în sinea mea. Și-au trecut anii și am fost protopop și într-o discuție cu cineva, stând eu în biroul protopopiatului, am grăit eu: Mi-aduc aminte că astăzi am plătit dispoziția de plată, numărul temei cutare și după ordinul nu știu care dat de ministerul nu știu cât... Știam ordinul, legea tot cu retrocedări. Atunci am zis: „Domnul prefect...” – trebuie să mă salvez, trebuie să fac ceva, trebuie să scriu, să fac orice, cu riscul de a scrie prost, să placă numai copiilor mei și soției mele care din bun simț o să zică: „Bravo, ești foarte bun!”, dar nu știu de ce am avut și încrederea că o să fac ceva bun și că o să-mi iasă. Știți de ce? Pentru că într-un interviu pe care l-am dat unui ziar local am fost întrebat dacă aș fi putut să fac și altceva în afară de preoție și eu, fără să gândesc, am zis: „Nu, n-aș fi putut face nimic.” Cred că știți, că dumneavoastră faceți interviuri, că se dau răspunsuri de multe ori din acestea nerumegate, răspunsuri clasice. Apoi am stat eu după ce am citit în ziar și zic: „Ce răspuns a fost ăla? Eu aici sunt protopop, aceasta e o funcție administrativă.” Ziceau episcopii că am fost cel mai bun dintre toți, cel mai lucrativ, să zici așa, cu randamentul cel mai bun. Păi, ce e aici, despre ce e vorba? Acolo era vorba de administrație și atunci mi-am demonstrat... (am făcut și vioară și am fost cel mai bun, dar mi-am rupt degetul și de aceea am renunțat. Am făcut la seminar vioară, la Caransebeș și de „Sfinții Trei Ierarhi” eram deja solistul școlii. Am luat partiturile de la alții care făcuseră școala de

muzică. Atât de talentat am fost și am zis: „eu pot să fac orice dacă îmi pun credința în Dumnezeu și am ambiție”. Totuși, trebuie să fac o mărturisire pe care nu aș face-o oricui: Eu până la facultate am fost un copil cu destul de multe probleme. N-am fost un copil cuminte, așezat; am fost foarte neastâmpărat. Închipuiți-vă, aveam programul de la seminar – dimineața era deșteptarea, programul de rugăciune... După programul de rugăciune, era masa, după masă intram la cursuri, după cursuri, 2 ore de odihnă. De la 4 începeam meditațiile. De la 5:30... când puteam să mă duc undeva, să ies? Liber aveam doar joia și duminică. Când puteam eu să merg? Și am intrat la seminar la 18 ani când se intra pe vremea aceea, după 10 clase. Când puteam eu să merg undeva? Doar abătându-mă de la acest program. Se făceau la ora 11 expoziții de sculptură, de artă plastică pe strada fosta „6 Martie”, din Cluj și fugeam, plecam și pe urmă mai eram chemat sus, dar la facultate am zis: „Gata, aici este finalul.” Mi-am schimbat atitudinea. Deci n-au fost și în general eu nu sunt un om previzibil. Da, cred că se vede asta. Nu trebuie să spun. N-am fost neascultător, chiar eu îmi iubesc episcopii ca pe părinți. Eu nu iubesc ca pe ceea ce înseamnă „vlădica”, adică „stăpân”, ci ca pe niște părinți, dar avem episcopi ca niște părinți.

MM: Părinte Eugen, timpul a zburat efectiv în așa fel încât ne apropiem cumva de partea finală a interviului și n-aș vrea să se încheie fără să vă rog să ne citiți ceva așa din creația proprie, ca lumea să-l audă și pe autor citindu-și propria creație

EB: Vreau să vă spun că acesta este volumul cel din urmă. Imaginea aceasta este luată din volum din biserica din Alba-Iulia, a Părintelui Jean Nicolae, se numește *Arca Noetica* și am să citesc o poezie destul de scurtă. M-a învățat cineva. Am avut la Beclean, în Bistrița un mare apărător al meu, care a avut mare încredere. Unul dintre cei mai onești critici literari, Andrei Moldovan, și el m-a îndemnat să scriu puțin, să spun mult, în cuvinte puține. Și uitați-vă o poezie:

„Așezându-mi genunchii la rugăciune,
Dumnezeu mi-a zâmbit subțire ca o vioară”.

Și acum încă una. *Binecuvântare* se numește aceasta:

„Mereu am știut
Că degetele dreptei mele
Au fost făcute
În zi de sărbătoare,
Cu ele fac și desfac
Semne de binecuvântare,
Pe care le înmulțesc.
Cu ele înalț jertfe
Care coboară între voi
Împărțind bucurii,
Cu ele ridic potirul
Să luați veșnicia.
Când le împreunez la
Rugăciune,
Îmbracă nume de sfinți

Știuți și neștiuți,
Să ne transformăm
În nuntași veșnici
Lângă bucatele Martei,
Fii ai Mariei
Născuți din speranță”.

MM: *Înțeleg de ce Preasfințitul Benedict spunea că nu sunteți omul care e tributار limbajului de lemn.*

EB: Da, am fost tare fericit. Am făcut o lansare la Cluj, Părintele Protopop Alexandru Ciui s-a ocupat și împreună cu noi, și-am dat 100 și ceva de cărți la final. Dădeam mai multe dar n-aveam, iar Preasfințitul Benedict mi-a zis așa: „În sfârșit am întâlnit un preot care vorbește normal.”

MM: *Eu vă rog să ne mai citiți măcar una sau două poezii.*

EB: Mai citesc o poezie închinată fiului meu Doru:

„Cu tine nu mi-e dor de nimeni.
Ești rodul din care răsar duminicile
Nu stinge auzul cu vorbele chibiților.
Întreg universul trăiește prin firul de sânge care ne leagă
Cu privirea noastră naștem îngeri,
Copilărește cu mine, fiul meu.”

Totuși mai zic una. *Rugăciune* se numește:

„Aș vrea
Să-mi petrec diminețile
În rugăciune,

Acolo unde văzduhul
Nu are colivii,
Iar singurătatea
Este doar un capăt mic
De noapte,
Să-mi așez gândurile în psalmi,
Să le învăț despre ierni
Când vor ieși din cuiburi,
Îmblânzindu-le
Cu priveghere de prunc.”
Și mai am una și gata:
„Mereu mi se face dor de metafore, Doamne,
Prea m-am umplut de dulceturi necoapte.
De aceea te caut în toate visele.
Aș așeza în ele inimi și oameni și cărți curgătoare, ca
Dunărea la vărsare.
Aș sta zilnic la masa rugăciunii, cu umbra ta deasupra
Să-ți pătrund taina și aroma, poate chiar numele, ca o ploaie.”

MM: *Deosebit de frumoase aceste poezii, Părinte Eugen. Acuma ar trebui să zic și eu ca Mitropolitul Bartolomeu când n-a ieșit patriarh: „no comment” – cam așa ar trebui să se încheie interviul nostru, dar poate că totuși n-ar fi nepotrivit să vă rog ca în încheierea discuției noastre să adresați un gând, un mesaj celor care ne urmăresc și eventual să le vorbiți un pic despre ce înseamnă și cum îi vedeți dumneavoastră, ca și preot în diaspora, pe românii de acolo și de acasă.*

EB: Dacă locuiesc în Occident nu înseamnă că sunt de părere că în România nu s-a întâmplat nimic bun. În România se întâmplă foarte multe lucruri bune. Nu este ceea ce se spunea: „În România nu e nimic bun.” Eu am o părere foarte bună despre România. Mă simt bine și aici, pentru că de fapt eu trăiesc românește. Aici, asistenta medicală e româncă, farmacistă e româncă, medicul român, frizerul român; toți sunt români. Aici eu trăiesc românește. Totuși, aș vrea să spun oamenilor (aici am învățat aceasta și aceasta cred) și e cel mai important din ce am spus până acum: În viața mea am fost considerat un om drept, să zicem justițiar. Eu am fost mereu ca un sindicalist. Mă certam cu episcopii mei pentru preoți, să le iau apărarea, în seminar sau facultate, mă certam cu profesorii pentru anumiți colegi să le iau apărarea... Eram considerat un om drept și am ajuns la concluzia că am greșit. Lucrul acesta mi s-a revelat când am fost eu în Țara Sfântă. De când am fost în Țara Sfântă m-am schimbat total. Am ajuns la concluzia că nu trebuie să fim dreپți, ci trebuie să fim buni. Aceasta este atitudinea pe care caut eu să mi-o câștig și pe care am dobândit-o aici în Spania. Să nu fim dreپți, ci să fim buni!

***MM:** Mulțumim, Părinte Eugen Barz; cu aceste gânduri încheiem interviul de astăzi și sperăm că Dumnezeu vă va rândui o viață lungă și frumoasă și o pastorație cât se poate de rodnică, așa cum a fost și cea de până acum.*

EB: Vă mulțumesc frumos! Dumnezeu să ne binecuvânteze pe toți!

Dialog cu Părintele George-Alexandru Popescu de la Parohia Ortodoxă Română „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” – Valletta (Malta)*

MM: Bun găsit tuturor. Mulțumim Părinte Alexandru Popescu, că ați acceptat invitația de a dialoga împreună despre pastorația românească din diaspora. Părinte Alexandru, sunteți preotul comunității românești din Malta și aș vrea să vă rog ca, în debutul dialogului nostru, să ne prezentați succint istoricul acestei parohii și să ne vorbiți despre modul în care românii ortodocși au ajuns acolo, pe acele meleaguri.

AP: Părinte Maxim, în primul rând vă mulțumesc pentru oportunitatea de a apărea și eu în această frumoasă serie de interviuri. După cum ați spus, sunt preotul Parohiei Ortodoxe Române „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” din Republica Malta. Activitatea efectivă la parohie a început în anul 2013, când era paroh părintele Ioan Eftimia, care s-a nevoit în Malta o perioadă de 5 ani, el punând bazele parohiei. În 2013, în

* Interviul este disponibil la: <https://doxologia.ro/video-interviu-cu-parintele-alexandru-popescu-despre-diaspora-romana-din-malta>, accesat 06. 07. 2022.

decembrie, a venit Părintele cu preoteasa Sfinției Sale în Valetta (Malta), au făcut o slujbă de Crăciun și împreună cu doamna preoteasă s-au decis să rămână aici, atunci fiind o comunitate mult mai mică de români, pe insulă. Părintele a început să slujească într-o biserică catolică, apoi s-a tot mutat dintr-o biserică în alta o perioadă, iar din 2016 a primit în folosință pentru 25 de ani Biserica „Sfântului Rocco” din Valletta – o biserică foarte frumoasă, pe care părintele a putut să o împodobească și cu un iconostas, cu o sfântă masă, mobilă etc. Iar în anul 2019, în luna noiembrie, am venit eu în concediu împreună cu doamna preoteasă la niște prieteni care ne-au spus că nu mai aveau preot acolo începând cu 1 decembrie. Așa că dintr-un concediu am rămas în pastorație în Malta. Așa a început activitatea noastră în parohie, atât a Părintelui Iftimia cât și a mea; și încerc din răputeri să o duc mai departe cât mai bine.

MM: *Câți români trăiesc astăzi în Malta și cum e organizată viața pastorală? Aveți filii, aveți doar o singură parohie?*

AP: Părinte, avem aproximativ 2000 de români, rezidenți cu acte și aproximativ 500 de basarabeni. Până nu demult slujeam doar în Biserica Sfântului Rocco, care este biserica parohială, dar de sâmbăta trecută – chiar ziua de dinaintea emigranților români – ne-am dus și în Insula Gozo, care face parte din arhipelagul maltez, o insulă cu doar vreo 30.000 de locuitori, între care noi avem vreo 30 de români. Am slujit acolo Sfânta Liturghie în Capela Seminarului Catolic din Gozo, unde încercăm ca de acum încolo în fiecare lună să

săvârșim Sfânta Liturghie pentru românii, sârbii, rușii – pentru toate comunitățile ortodoxe de pe insulă. Este o comunitate foarte frumoasă și încercăm încet-încet – așa cum Sfântul Petru era pescar – să fim și noi pescari de oameni pe o insulă, ca să spun așa.

***MM:** Frumoasă metafora. Părinte Alexandru, v-aș ruga acum să ne spunei câteva lucruri despre dumneavoastră, pentru că, până a ajunge în Malta, în acel concediu – care, până la urmă, a fost rânduit de Dumnezeu – aveți o biografie frumoasă de povestit, și ar fi interesant ca cititorii să vă cunoască mai bine.*

AP: Am absolvit Seminarul Teologic Liceal Ortodox din Arad, în anul 2009. Apoi în 2013 am terminat Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion Felea” din Arad. M-am cununat cu preoteasa în 2012, avem o fetiță – Nectaria – născută în martie 2014, iar în septembrie același an am fost hirotonit diacon, urmând să fiu hirotonit preot la câteva zile după aceea, pe seama parohiei ortodoxe române Lăpugiul de Jos, din județul Hunedoara, eu însumi fiind de loc din același județ, din Valea Jiului, parohia îmi era la vreo 150 de kilometri depărtare. Vreme de cinci ani am stat în acea parohie, care era una mai micuță, cu cinci sate, cinci biserici în care încercam să revigorăm suflul ortodox. După ce ne-a ajutat și Dumnezeu să pictăm două biserici, să facem casa parohială (s-o reconstruim), am ajuns aici în Malta, în concediu și chiar mă consider un preot fericit pentru că avem o comunitate de români foarte uniți; comunitatea de români din Malta este

recunoscută la nivel neoficial de către celelalte comunități din alte țări ca fiind una foarte unită. Este o comunitate tânără care este alături de biserică, se implică activ în viața bisericii, este pentru Hristos și pentru România.

MM: Aveți între românii din Malta și oameni sosiți din perioada comunistă? A existat acolo un soi de exil românesc, sau sunt cu precădere români care au venit pe acele meleaguri abia după 1989?

AP: Sunt două fenomene foarte interesante ale migrației românilor. În perioada comunistă, pentru că Malta și România aveau relații economice bune, președintele Maltei, Dom Mintoff avea și el relații foarte apropiate cu Nicolae Ceaușescu. Pe aceste baze, a existat un număr foarte mare de copii adoptați din România în Malta; mulți au fost înfiați de familii de maltezi, dar ei săracii nu știau atunci ce li s-a întâmplat. Abia ulterior au început să descopere că provin din România; mai vin și la noi la biserică să descopere că au fost botezați în cultul ortodox, după care fuseseră înfiați; și încep să-și pună anumite întrebări despre ce înseamnă România, limba română. Majoritatea celor înfiați sunt căsătoriți cu maltezi dar caută să afle despre rădăcinile lor. După 1989 a urmat celălalt val de migrație a românilor, din care chiar avem un domn – Cristian Senciuc – care este și consilier al parohiei, venit din 1991 în Malta și deja domnia sa are și cetățenie malteză fiindu-ne de mare ajutor pe partea legislativă, inclusiv pentru următoarele proiecte pe care dorim să le realizăm. După aceea au tot venit români aici în Malta; un val mare, ca să mă exprim astfel, s-a

creat mai ales din 2015 încoace, pentru că fiind o țară de tip destinație turistică, au venit mulți români care lucrau în domeniul HORECA, în construcții (aici se construiește foarte mult, fiind o atracție pentru emigranți). Avem și basarabenii, care și ei lucrează în construcții majoritatea și au început să vină cu prioritate din 2015. Domeniile de activitate din Malta sunt industria IT, regimul hotelier și construcțiile. Datorită IT-ului, românii din Malta sunt cei mai apreciați, pentru că au o pregătire foarte bună făcută în România, mai ales la Cluj.

MM: Așadar faceți un apostolat extrem de complex. Având în vedere că ați avut experiența parohiei și în Episcopia Devei și Hunedoarei (cum era atunci), care sunt diferențele pastorale și care sunt provocările pe care le-ați întâlnit într-o parte și în cealaltă, precum și care sunt deosebirile pe care le-ați întâlnit între cele două moduri de pastorație?

AP: Bună întrebare și dificilă în același timp. În România, parohia fiind una de sat, dezvoltată să spun așa imediat după perioada comunistă, în care neoprotestantismul a luat o foarte mare amploare, ceea ce a fost o dificultate pentru noi, ortodocșii, pentru că erau multe familii mixte de neoprotestanți cu ortodocși, creând o foarte mare problemă mai ales pentru cei care rămâneau în cultul ortodox, pentru că se simțeau puțin stresați în ideea că trebuie să ajungă în cealaltă parte. Pe lângă faptul că erau 5 biserici și fiecare Sfântă Liturghie se oficia prin rotație, duminica, la câte una dintre ele, problema era că oamenii ne vedeau la biserică o dată la 2-3 săptămâni, ceea ce, pentru o parohie de sat, unde toată lumea este obișnuită să

meargă duminica la biserică a fost destul de greu. Cum zicea și Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, avem tineri de vârste diferite; cei pe care îi aveam eu acolo în sate, erau crescuți într-un ritual ortodox care, la sat, câteodată (mai ales în partea de cătune) le cerea să meargă la biserică doar pentru că trebuie, dar ei nu înțelegeau de ce trebuie, care este esența. În schimb, la polul opus, aici în Malta, fiind o comunitate foarte tânără, oamenii început să aibă multe întrebări, despre ce înseamnă Sfânta Liturghie, despre ce înseamnă Sfintele Taine; de ce venim la biserică, ce ne face să ne simțim mai aproape de biserică? Fiind o comunitate foarte tânără, cu media de vârstă pe la 30 de ani, apar tot felul de provocări. De exemplu apar spovedanii care uneori pe preot îl lasă mască; te miri cum a putut omul acela să se gândească la așa ceva, în condițiile în care chiar există căutarea aceea pentru Hristos, pentru Biserică, pentru taina lui Hristos – este acea chemare sinceră. Lucru care m-a impresionat extraordinar de mult. Una dintre provocările cele mai mari pe care le avem este că, la Sfânta Liturghie vin și maltezi care sunt căsătoriți cu ortodocși; și în primul rând e diferența lingvistică, pentru că uneori facem Sfânta Liturghie și în engleză (limba engleză fiind oficială alături de malteză, acolo – așa că trebuie să ținem Sfânta Liturghie și în engleză). Apoi mai avem și sârbi, mai avem și ruși pe care încercăm să ne pliem; mai avem și greci care vin câteodată la noi la biserică. Cealaltă provocare este cum să îi facem pe românii care nu fuseseră niciodată la biserică să vină și ei, să vadă frumusețea comunității, să vadă frumusețea bisericii și a Sfintei Liturghii. Mai exact să își readucă aminte, pentru

că ei s-au pierdut un pic pe cale, dar încercăm, ca pe fiul risipitor, să ne uităm după ei și să ne bucurăm când se întorc acasă.

MM: *Aș vrea acum, părinte, să vă adresez o întrebare pe care, la momentul respectiv, am adresat-o și Înaltpreasfințitului Serafim, mitropolitul nostru din Germania. Ați vorbit despre faptul că în Malta se găsesc români și basarabeni deopotrivă, dar românii sunt din toate zonele țării și atunci, în fiecare parohie aveți o mică Românie. Cum reușiți să împăcați această comunitate de români și basarabeni; care sunt experiențele liturgice, apar diferențe? Se îmbogățesc unii din experiențele celorlalți? Vă rog să insistăm un pic asupra acestor aspecte.*

AP: Așa este, românii pe care îi avem în Malta – români din România – provin din zona Moldovei, Banatului, Transilvaniei, Olteniei. Era vorba aceea veche: „câte bordeie atâtea obicei”. Într-adevăr, mulți vin cu concepții diferite; eu încerc puțin să uniformizez toată partea liturgică și paraliturgică și să îi catehizez pe oameni, să le spun de ce este bine și de ce este rău acest obicei, cum putem face să fie bine, să fie toată lumea mulțumită, dar să nu ieșim din rânduiala liturgică și din rânduiala canonică. Dar în relația cu basarabeni, mulți au venit cu o mentalitate foarte bună din Republica Moldova și multora dintre cei care vin la biserică duhovnicii le-au spus că dacă acolo Crăciunul e pe 25 că așa e țara, să respecte rânduiala locului. Acesta e un lucru extraordinar. Dacă ei vor să îl țină apoi și pe tradiția lor (că avem aceste diferențe dintre calendarul gregorian și cel iulian) pe 7 ianuarie, nu e niciun fel de problemă. Așa că și frații basarabeni

sărbătoresc împreună cu noi toate sărbătorile, după calendarul nostru; și astfel se face o mare simbioză între poporul român și cel basarabean, care, în fapt suntem unul singur; chiar dacă unele diferențe mici există, pentru că așa e peste tot, chiar și între Ardeal și Oltenia. Dar, este important că oamenii, prin Sfânta Biserică, s-au unit foarte mult; prin Sfânta Liturghie, prin activitățile pe care le desfășurăm la parohie cu copiii, comunitatea s-a unit foarte mult – nu mai zice nimeni că e moldovean sau că e român; nu; suntem toți ai lui Hristos. Avem și georgieni, de exemplu, care vin la biserică la noi, pentru că ei nu au preot georgian. Asta ne bucură foarte tare pentru că putem efectiv să adunăm și să unim creștin ortodocșii, indiferent de nație. Avem și nemți de exemplu, avem un ipodiacon care este din Germania și care foarte mult apreciază Biserica Ortodoxă. Vine la noi Ipodiaconul Elias și nu avem absolut nicio problemă; Biserica îi unește pe toți; Hristos îi unește pe toți – asta e frumusețea Lui până la urmă: nu ne mai punem piedici și vămi. Acest lucru pe mine m-a impresionat foarte mult; și eu mă gândeam la început că o să fie probleme, îi mai scriam Preasfințitului Atanase cum facem aici sau dincolo – îmi mai dădea și Preasfinția sa câte un sfat, care într-adevăr era un sfat ziditor. Dar cu ajutorul lui Dumnezeu, pe toate le-am pus în rânduială.

MM: Știu din puțina experiență pe care o am și eu în Diaspora – pentru că, iată, sunt din 2017 pelerin prin tot felul de țări și localități și am deservit tot felul de comunități – că, la nivelul acesta al Occidentului, parohia suplinește adesea și nevoile acestea de educație și de limbă. Ce faceți în acest

sens? Apropo de basarabeni și de români, sărbătoriți împreună anumite momente de relevanță istorică? Există proiecte în acest sens?

AP: Da. Prin crearea Consiliului Parohial și a Comitetului Parohial, încercăm să vedem ce își doresc oamenii pe partea de cultură și de evenimente și, împreună cu Consiliul Parohial din care fac parte și basarabeni, începem să-i întrebăm și pe ei cum doresc să facem. Avem proiecte, în primul rând, cu copiii, pentru că am observat că ei, copiii românilor din Malta, nu erau deloc ancorați în realitatea românească, fiind născuți aici multora le e greu să vorbească română (vorbind mai mult engleză); mulți nu știau despre istoria României. În perioada din toamnă până la începutul verii facem orele de catehism duminical în care le explicăm copiilor câte o pildă și parabolă, vorbind cu ei în limba română, încercând să le explicăm istoria României și istoria culturii românești. De exemplu, avem zilele Brâncuși, zilele Mihai Eminescu. Sărbătorim 1 Decembrie; organizăm colinde românești cu copiii. Comunitatea basarabenilor fiind un pic mai mică, îi implicăm și pe ei, dar până acum din acest motiv nu au putut veni cu proiecte majore – de exemplu cum ar fi să sărbătorim un anumit om de cultură din Basarabia, să facem câteva zile despre el. Din punctul meu de vedere nu ar fi nicio problemă, dimpotrivă, ar fi o îmbogățire culturală atât pentru români cât și pentru basarabeni. Dar marea majoritate a basarabenilor, vă spun sincer, ei știu că de fapt cultura românească este și cultura moldovenească.

M-ați mai întrebat despre proiectele culturale pe care le facem. Pe lângă zilele de omagiere a marilor gânditori români, încercăm acum să deschidem un centru cultural român, a unei școli de weekend românească (unde copiii să vină și să vorbească doar în limba română, să învețe despre România, despre istoria și graiul românești); la ora actuală biserica este singura locație fizică unde e ancorat steagul românesc, pentru că nu avem consulat în Malta. Aici oamenii pot să audă că se vorbește românește; pentru copii este singurul loc din timpul săptămânii unde pot vorbi românește, să audă pe ceilalți vorbind la fel, să audă slujba în limba română, să se joace românește. Să știți că ei, copiii, sunt un mare liant al parohiei noastre; datorită lor – pentru că ei s-au împrietenit unii cu alții prin iubirea aia a lor pură, s-au împrietenit și părinții; au ajuns mulți să fie nași la cei necununați, nași la viitorii copii – un lucru extraordinar. Într-adevăr, Mântuitorul zicea bine, să fim ca niște copii, pentru că a lor e Împărăția Cerurilor. Copiii le-au dat niște lecții de viață și părinților lor și prin copii am putut să strângem, să închegăm această parohie. Este o parohie misionară despre care noi tot zicem că este la început de drum – nu știu cât o să tot fim la început de drum, dar sperăm să trecem de această fază. Fiind și o țară turistică, avem și mulți români care vin și pleacă, fiind o țară și o parohie de tranzit către alte parohii.

MM: Mi-ați anticipat o întrebare pe care urma să v-o adresez mai târziu, dar v-o adresez acum. Mi-a șoptit o păsărică – și anume, domnul profesor Lino Bianco – că a existat la un moment dat o vizită la președintele Maltei, în

care copiii s-au remarcat prin frumoasele colinde românești. V-aș ruga să ne vorbiți despre acest episod.

AP: Ne mândrim cu această activitate culturală românească, din care au făcut parte și copiii părinților veniți din Republica Moldova. Am decis împreună cu Consiliul Parohial să facem un tur prin toată Malta, prin diverse orașe să colindăm românii înainte de Sfintele Sărbători ale nașterii Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Publicând pe Facebook desfășurătorul acțiunii cu locurile, zilele și orele unde vom fi, ne-am bucurat și de o prezență mare a românilor care ne așteptau cu covrigi calzi, cu pâine caldă – ca acasă. Și mă gândeam eu așa în sinea mea să facem cumva să ne vadă și comunitatea oficială malteză, pentru că totuși, suntem o comunitate unită și vrem să demonstrăm că suntem o comunitate bună, cuminte și unită. Era pandemie și nu știam cine ne primește, cum să facem să chemăm pe cineva la noi – și discutând cu un prieten mi-a venit ideea foarte bună că pe copii nimeni nu-i refuză. Adevărul e că am trimis un email către cabinetul domnului președinte George Vella în care am precizat că suntem de la Biserica Ortodoxă Română, cu corul de copii și că ne-ar face mare plăcere să cântăm colinde în română, îmbrăcați în straie populare. Am făcut și traducerea printată pe mai multe foi a colindelor, ca să poată să înțeleagă și domnul președinte și soția sa – Miriam – despre ce cântăm noi. Lucrul acesta a zguduit comunitatea; părinții au fost foarte încântați că niciodată copiii lor nu fuseseră să cânte unui domn președinte. Am primit răspuns afirmativ, fără nicio problemă; am stabilit data, câți copii vor fi – ca să se poată respecta normele

sanitare. Cu bunăvoința Domnului, toți copiii au venit – chiar au fost 2 în plus. A fost un moment extraordinar pentru noi. Am simțit într-adevăr că serile de catehism și repetițiile pe care le-am făcut au dat roade. Noi am început de fapt repetițiile pentru 1 Decembrie și după aceea ne-am gândit să facem un program și pentru Crăciun; la 1 decembrie nu știam noi că o să ajungem la domnul Președinte. Copiii au fost atât de fericiți că au ajuns la cea mai importantă persoană din Malta și la palatul prezidențial; s-au purtat extraordinar de cald cu noi; doamna președinte a dăruit fiecărui copil câte un pachetel cu dulciuri de Crăciun. A fost un lucru extraordinar care ne-a făcut să ne dăm seama că ne facem simțită prezența în Malta, ca și comunitate ortodoxă care, dincolo de faptul că doream să demonstrăm ceva, arătam cum suntem noi în mod natural. Am creat astfel și menținut apoi o legătură de prietenie cu Excelența Sa, domnul președinte George Vella, care ne-a rugat ca și anul acesta de Crăciun să facem mersul cu colinda 2.0, să spun așa, colindatul anului 2021. Împreună și cu Preasfințitul Atanasie, când am avut hramul parohiei, luna trecută, am fost la domnul Președinte – și chiar și atunci ne-a spus că noi suntem norocoși nu că avem copii, ci că avem niște mici îngerași. Așa l-am cunoscut pe Excelența Sa Lino Bianco, ambasadorul Maltei în România, care este și profesor la Universitatea din Malta și care e un adevărat sprijin pentru comunitatea noastră, chiar dacă el e ambasadorul maltezilor în România, el este totodată și reprezentantul nostru în Malta.

MM: *Dânsul, din câte mi-a dat de înțeles, este mai mult îndrăgostit de România decât de Malta, ceea ce e un lucru foarte bun.*

AP: Exact. Nu mă gândeam niciodată că o să pot să vorbesc cu un maltez despre Mihai Eminescu, despre Ciprian Porumbescu, despre Blaga, Constantin Brâncuși etc. Excelența Sa vine la fiecare eveniment pe care îl avem pentru că vrea să știe mai multe despre noi, despre cultura noastră. Am avut Duminica Emigranților Români acum de curând – Patriarhia Română a emis din 2009 Duminica Emigranților Români – și a venit inclusiv Excelența Sa să povestească despre comunitatea de români din Malta, când el ar trebui de fapt să vorbească despre comunitatea de maltezi din România (râsete).

MM: *Nu vă spun ce surprins am fost când am citit anumite texte ale domnului Lino Bianco despre Blaga și, culmea, scrie de multe ori mai bine decât unii dintre românii noștri. E plăcut să vezi cu câtă pasiune s-a aplecat asupra culturii noastre românești. Înainte să vorbim despre acest aspect și despre profesorul Lino Bianco, aș vrea să vă întreb despre relațiile interconfesionale, pentru că trăiți acolo într-un mediu interconfesional. Cum vă privesc frații catolici, greco-catolicii? Cum sunteți priviți, receptați în spațiul acesta al pluralismului confesional care există în Republica Malta?*

AP: După cum știți, despre Malta s-a scris și în Biblie, când Pavel, în drumul său către Roma a naufragiat în Insula Malta și una dintre remarcile Sfântului Apostol Pavel a fost aceea că sunt un popor cu o bunăvoință ieșită din comun. Eu nu pot să

spun altceva decât să subscriu – au o bunăvoință ieșită din comun, oamenii din poporul maltez, popor care, în proporție de 90-95% sunt un stat catolic, religia catolică fiind religia oficială de stat; ceea ce spune foarte mult. Au un stat cu 365 de biserici – câte una pentru fiecare zi; sunt crescuți într-un mediu creștin catolic. Partea eclezială a bisericii știu despre noi, ce suntem noi, dar primul impact pe care l-am avut cu credincioșii catolici, pentru că eram în reverendă pe stradă cu soția și ei se mirau ce face părintele acela în reverendă, de mână cu o femeie, lucru surprinzător pentru ei, fiindcă la catolici preoții sunt celibatari. Acesta a fost primul impact. Apoi, impactul cu oficialitățile Bisericii Catolice a fost unul foarte frumos. Știind că avem o biserică pe 25 de ani dați în concesiune gratuită de către Arhiepiscopia Catolică, am început să am o relație foarte bună cu Părintele Hector care se ocupă de ecumenism; un om foarte deschis către ortodoxie, către ritul bizantin. În diaspora preoții și lucrează – pe lângă harul preoției mai avem și nevoia de a lucra, pentru că este o țară străină unde, din păcate, trebuie să avem în vedere și partea financiară, atât a familiei cât și a parohiei; din octombrie anul trecut lucrez la biblioteca Facultății de Teologie Catolică din Malta. Vă dați seama, pe lângă faptul că avem foarte mulți studenți care mă văd pe mine, preot lucrând la bibliotecă, dar și cu verigheta pe mână, nu înțeleg ce se întâmplă; până în anul II ei nu citesc despre ortodoxie, despre anul 1054 și ce s-a întâmplat înainte de acel an și atunci încep să își pună anumite întrebări. Într-adevăr părinții profesori de teologie spun despre Biserica Ortodoxă că suntem un corp, dar din

păcate fiecăruia ne-a rămas câte un plămân (răsete). Mulți dintre studenți sunt foarte curioși despre Biserica Ortodoxă; am avut studenți catolici când a venit Preasfințitul Părinte Atanasie, la hramul parohiei, care au venit să vadă vecernia arhierască, lucru care i-a surprins foarte plăcut, mai ales prin simbolică. Am imprimat și cărțile cu toată slujba vecerniei, cu toate textele în engleză, ca să poată să înțeleagă. Și au rămas impresionați ce mare bogăție liturgică avem, ziceau că nouă nu ne mai trebuie să citim despre dogmatică. Le-am dat și Paraclisul Maicii Domnului de exemplu – păi toată teologia este aici. Ei trebuie să studieze și mariologie, trebuie să vorbească despre una despre alta, dar noi în schimb avem toată teologia acolo și facem în fiecare săptămână asta. Este o relație foarte frumoasă pe care o avem cu ei: o relație de prietenie, de respect. Ei se bucură foarte mult să vadă că nu îi lăsăm pe români de capul lor. Am fost chemați de foarte multe ori la biserici unde ne-am făcut prezentarea: eu sunt preot ortodox român, asta e comunitatea noastră; vreau să știți că nu sunt foarte mari diferențe între noi și catolici – anumite diferențe dogmatice, liturgice etc – dar până la urma urmei suntem toți creștini. Pentru că suntem la ei în țară nu încercăm să-i schimbăm, încercăm să-i facem să ne accepte ei pe noi așa cum suntem. Culmea, mai este un preot căsătorit în Malta – preotul comunității greco-catolice, care a creat și el un șoc: cum putem avea un preot care este căsătorit. Într-adevăr, până să vină Părintele Iftimie în 2014, românii care erau aveau câte o slujbă de Paști sau de Crăciun făcută de Biserica Greciei, făcute ocazional și în diferite locații care se tot schimbau. Dar

la biserica greco-catolică mergeau mulți sârbi, ruși pentru că mulți dintre credincioși nici măcar nu sesizau la ectenie numele lui – să zic așa – Papa Ioan Paul al II-lea, sau Papa Francesco. Ei ziceau că e biserică ortodoxă, pentru că vedeau iconostas, veșminte de rit bizantin și li se părea ok. Pentru că și noi în Biserica Ortodoxă avem anumite comunități din Patriarhia Antiohiei care au ritul latin până la urma urmei. Pentru că și în cazul nostru, dacă niște credincioși ortodocși ar merge în America la o biserică ortodoxă de rit latin, ar crede că e biserică catolică. Dar nu este. Sunt doar probleme de rit – care mie mi-au plăcut foarte mult. Așa că mergeau ai noștri la biserica greco-catolică unde vedeau veșminte ca la noi la ortodocși, reverendă ca la noi la ortodocși, barbă ca la noi, părintele căsătorit etc – deci credeau că sunt la ortodocși. Dar după aceea părintele greco-catolic încerca să le explice că ei nu sunt ortodocși; ei puteau să le dea câte un sfat duhovnicesc dacă doreau, le permiteau să vină la Sfânta Liturghie, dar nu erau ortodocși. Mulți mergeau să se roage lui Dumnezeu acolo pentru că nu era nicio biserică ortodoxă. Iar acum avem o relație foarte bună cu Biserica Catolică și cu ritul bizantin din această biserică, unde tot așa, la Duminica Imigranților Români, a venit și părintele greco-catolic, care este profesor de arabă, de greacă, de limba evreiască și care, culmea, a început să învețe și limba română (pentru că este profesor de limbi străine la Facultatea de Arte) și a început să ne povestească despre acești emigranți români din Malta, acesta fiind un stat în care s-a emigrat foarte mult. Au fost bizantinii, au fost arabii, au fost francezii, englezii – au spus că și ei sunt emigranți la

ei în țară, dar este important să știm că emigrația noastră finală nu este dintr-o țară în alta, ci către țara de deasupra, aceea este țara finală în care fiecare dintre noi mergem.

Referitor la alte relații cu Biserica Catolică, de fiecare dată când am avut nevoie ne-au ajutat. De exemplu, din cauza pandemiei eram într-un impas de a sluji în biserică pe care o avem, fiind un număr de 47 de persoane limitat, lucrând la Seminarul Teologic, la Facultatea de Teologie, l-am rugat pe Părintele rector de acolo să ne lase să facem slujba Învierii și Sfânta Liturghie în aer liber. El ne-a răspuns cu mare deschidere, ne-au dat curent, ne-au ajutat cu tot ce am avut nevoie. Așa am ținut cele două slujbe pe un fel de stadion de fotbal, în care am avut aproximativ 500 de români la slujbă – vă dați seama că dacă veneau la biserică imediat apăream pe prima pagină a ziarelor că nu respectăm regulile pandemice. În cealaltă insulă, în Gozo, unde este filia (de luna aceasta încercăm să fie ca o filie oficială), tot așa ne-au răspuns de la Seminarul Teologic, că ne lasă cu mare drag să facem Sfânta Liturghie afară. Concepția lor este că pentru oameni e foarte important să își audă ritul și slujba în limba lor maternă. Pe mine m-au cucerit prin această bunăvoință ieșită din comun.

***MM:** Așadar se adevărește după 2 milenii și ceva cuvântul Sf. Apostol Pavel că maltezii sunt un popor primitor. Apropo de acest lucru, care sunt relațiile cu autoritățile civile din Malta?*

AP: Având în vedere că nu există un consul stabilit în Malta – avem consulatul itinerant de la Catania de unde vine

Excelența Sa, domnul Ioan Iacob o dată la 5-6 luni – dacă avem probleme cu românii, de natură judiciară de exemplu, atunci autoritățile mă abordează să mă întrebe despre ei. Dacă un cuplu de români a născut un copil în Malta, preotul este cel care e implicat în linia întâi, atât este de recunoscută prezența preotului în comunitate – deopotrivă la ortodocși, dar și la catolici. Dacă acel cuplu vrea să meargă în România de exemplu, preotul este cel care ștampilează foaia de parcurs, așa mare autoritate are funcția sacerdotală în Malta. Pe lângă faptul că avem o relație foarte bună cu administrația Maltei, cu domnul Președinte (care vrea să ne sprijine foarte mult și vrem să facem multe proiecte culturale – de exemplu Zilele României în Malta, un târg românesc în Malta etc.), ei ne apreciază foarte mult datorită prezenței Bisericii. Fiind un stat tradiționalist catolic, ei au încredere foarte mare în autoritatea preotului. De aceea și dacă trebuie mers la poliție, sau trebuie mers la spital cu cineva (cu un român care nu vorbește limba lor) este chemat preotul. În cazul în care Prim-Ministrul se schimbă, fiind votat altcineva, cel nou cheamă toate cultele creștine la instalarea sa. La deschiderea anului universitar – pentru că sunt și mulți studenți străini: români, greci, sârbi etc – este chemat și preotul ca să spună o rugăciune în limbile lor. Este deci o deschidere extraordinară față toate confesiunile din Malta.

MM: Acum aș dori să vă întreb ce a însemnat pandemia pentru pastorația românească din Malta? Pentru că dumneavoastră ați venit chiar cu puțin timp înainte de pandemie. Cum v-a obstrucționat, care au fost marile provocări și cum le-ați depășit?

AP: Am ajuns în decembrie 2019 și în martie 2020 a început pandemia în Malta. Chiar îmi aduc aminte că exact într-o duminică, după Sfânta Liturghie, culmea, un credincios care a ajuns să fie episcopul parohiei m-a chemat repede la un hotel unde erau prinși vreo 30 de români, să stau de vorbă cu ei și să vedem cum facem să-i trimitem în România. Am apelat la Consulatul din Catania, la Ambasada Italiei și am cerut un zbor de repatriere. Nimeni nu știa ce se întâmplă sau ce va urma; ne-am străduit acelor oameni să le oferim măcar un ajutor prin vorbă, o mângâiere, să le arătăm că suntem români în Malta, că noi suntem la noi acasă, dar ei erau în concediu acolo. Acela a fost un lucru care a unit comunitatea extraordinar de mult; am încercat să îi ajutăm de la Biserică și financiar și moral; la fel și comunitatea; am încercat să le oferim cazare la români acasă până urmau să mai vină zboruri. După aceea ni s-a închis biserica, pentru că nimeni nu mai avea voie (nicio confesiune) să facă Sfânta Liturghie cu credincioși, doar cu ușile închise. Malta fiind insulă și o destinație turistică, maltezii au încercat să țină cât mai mult sub control această creștere a numărului de cazuri și cred că până anul trecut în august noi tot cu biserica închisă am stat. Făceam într-adevăr Paraclisul Maicii Domnului – miercurea, vinerea – Sfânta Liturghie duminică; în vremea aceea aveam și un alt loc de muncă, ceea ce era puțin problematic cu orarul de lucru și am început și noi, ca toată lumea, să ne mutăm în mediul online. Majoritatea oamenilor erau fericiți știind că la noi la biserică se face Sfânta Liturghie și o aud în română, așa cum erau obișnuiți. De la un moment dat încolo ni s-a permis să ținem

biserica deschisă doar pentru rugăciuni particulare sau pentru conversații cu preotul – și într-adevăr mulți au venit atunci să se spovedească și s-au bucurat foarte mult pentru asta. Iar prin august, anul trecut a început să ni se redea voie să mergem la Sfânta Liturghie, cu distanțare socială între oameni, cu mască (și acum încă e masca obligatorie la biserică), cu număr limitat de 47 de persoane. Dar lumea s-a bucurat foarte mult pentru că puteau din nou să se cunune la biserică, să facă taina Sfântului Botez, să vină la Sfânta Liturghie, să vină la spovedanie. Colaborăm și cu părintele comunității sârbești, părintele Risto – pentru că ei din păcate nu au biserică și vin să slujească într-a noastră (care și aceasta este a Bisericii Catolice de fapt) – ei slujesc înaintea noastră Sfânta Liturghie; mai facem împreună și Taina Sfântului Maslu. Dar lumea a început să nu mai fie atât de stresată; mulți s-au și vaccinat; pe ceilalți încercăm să îi ocrotim cât mai mult. Și ne bucurăm că, până și în perioada pandemiei, aveam un număr foarte mare de vizualizări a credincioșilor din Malta, iar după ce ni s-a permis din nou accesul parcă ni s-a tot umplut biserica și acum tot plină e. Cred că pandemia a și avut un rol de a-l face conștient pe credincios – poate și pe mine și pe Sfinția Voastră – să stăm mai mult cu noi, să ne uităm mai mult la noi, să vedem cum e ego-ul nostru într-adevăr, ca să descoperim ce ne lipsește cu adevărat din lume, ce ne oferă lumea. Iată, de exemplu mersul la biserică. Am încercat totodată să le oferim cât mai multe activități și copiilor în mediul online; făceam catehism online cu ei – le trimiteam să deseneze, să citească –

iar ei au fost extraordinar de conștiincioși; atât copiii cât și părinții lor.

MM: *Cum s-a reaprins comunitatea după pandemie? Spuneați că bisericile s-au tot umplut, așa, încet-încet. Credeți că i-a unit mai mult pe credincioși această experiență a singurătății, a statului închis în casă? Tineretul a primit cu bucurie, sau există încă frica aceea de a se apropia de celălalt, de a socializa?*

AP: Sunt cazuri și cazuri. Și în Malta mai avem familii cu persoane vârstnice și de aceea unii preferă să nu vină la biserică atunci când e multă lume. Mai bine vin miercurea la Paraclisul Maicii Domnului, sau în fiecare vineri când facem un Acatist al sfântului din săptămâna respectivă. Atunci de obicei vin cei care nu vor să îi expună pe cei de acasă sau poate care nu s-au vaccinat. Duminica, în schimb, la Sfânta Liturghie, îi avem pe oamenii care s-au vaccinat sau poate nu le mai pasă de pandemie, ei vor să vină neapărat la biserică și nu îi mai interesează de absolut nimic. Într-adevăr, în momentul în care HORECA era închis, aveam o prezență mai mare la biserică pentru că mulți lucrează acolo chiar și în weekend. Fiind țară turistică, mai ales vara, aici în Malta e ca mersul la câmp la noi în România: nu prea îi mai vedeam pe oameni la biserică pentru că mergeau la câmp și apoi erau foarte obosiți. Prezența la biserică, să spun așa, căutările pentru Dumnezeu, căutările sinelui sunt mult mai accentuate după această perioadă pandemică, din punctul meu de vedere și din ce am văzut în parohia păstorită de mine.

MM: *Aș vrea acum să vă rog să ne vorbiți un pic despre ce a însemnat hramul de anul acesta al parohiei din Malta, vizita Preasfințitului și toate acele evenimente culturale și sociopolitice care au urmat.*

AP: Am avut binecuvântarea să avem pe Preasfințitul Părinte Atanasie, Episcopul Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei; acum câteva luni am trimis o invitație la hram, către Preasfințitul Siluan, care mi-a răspuns că nu poate veni, dar că îl va delega pe Preasfințitul Atanasie să vină. Preasfințitul Atanasie a mai fost în Malta și în momentul în care era arhimandrit; apoi a venit să sfințească catapeteasma bisericii și anul acesta a venit chiar în Duminica Tuturor Sfinților (cred că era chiar prima duminică după Rusalii), hramul nostru fiind „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul”, care a picat într-o joi și Preasfințitul a ajuns vineri seara. Am mai avut preoți de la Roma, preoți din România care au venit ca prieteni. A fost un hram cum nu am mai avut niciodată, puțin mai neobișnuit. Sâmbătă a ajuns Preasfințitul și am început să ne consultăm ce și cum să facem; ne-a vizitat acasă pe mine, pe doamna preoteasă și pe cea mică împreună cu ceilalți preoți. Eu fiind singurul preot român de pe o insulă, câteodată simt nevoia și dragul să mai vorbesc și cu alți preoți, de aceea pentru noi a fost un lucru extraordinar să îi avem la noi în casă pe ceilalți preoți și chiar pe Preasfințitul. Am făcut Vecernia Arhierască cu litie, în care am avut multe oficialități din partea Bisericii Catolice inclusiv de la Administrația Tuturor Proprietăților (ei fac parte și din Ordinul Cavalerilor de Malta) și au fost foarte impresionați de slujba ortodoxă, de veșmintele

arhiereului, de mirosul tămâii, de băieții de la strană care cântau numai muzică bizantină – deci totul pentru ei a fost ceva extraordinar, un șoc cultural religios. Inclusiv Părintele Hector Sceni care face parte din Asociația de dialog între comunitățile creștine din Malta, alături de toată lumea au rămas impresionați ce frumos a fost la Vecernie. Dimineața următoare am avut Sfânta Liturghie Arhierească împreună cu un Sobor de preoți, la care am avut și sârbi și ruși care au venit să o vadă. Duminica Tuturor Sfinților a fost și un moment în care să reflectăm la ce înseamnă sfinții pentru noi, ce înseamnă ceilalți credincioși din comunitate pentru noi, cum facem să ne împrietenim cu sfinții și noi unul cu altul. Preasfințitul a remarcat prezența numărului mare de credincioși care a tot crescut de la an la an, la fel și prezența la hram. Și ne gândeam cum facem ca să aducem un număr cât mai mare de oameni la biserică pentru ca și aceștia să se împrietenească cu sfinții. După aceea am fost să îl vizităm pe Arhiepiscopul Catolic din Malta – o vizită de curtoazie în care am văzut și bucuria de pe chipul arhiepiscopului catolic; am fost și la domnul Președinte al Maltei, să se cunoască cu Preasfinția Sa; am povestit despre comunitatea din Malta. Am avut și activitate cu tentă mai turistică, pentru că am vizitat catacombele Sfântului Pavel, care s-a nevoit aici în Malta. Chiar avem o icoană pictată de Sfântul Evanghelist Luca într-o catacombă, iar ulterior s-a făcut o biserică mare deasupra. Din punctul de vedere al turismului religios, ai ce să vezi în Malta: sunt nenumărate lucruri, inclusiv Biserica Ortodoxă Românească din Valletta.

Referitor la proiectele pe care le avem acum, aş aminti orele de catehism cu copiii, orele de istorie, de română, de muzică românească – pentru că nu se face niciunde în altă parte. De aceea vrem să creăm şi acest centru cultural român, prin care putem să cerem cât mai mult ajutor din România. Ca viitoare proiecte, vrem să fim cât mai mult prezenţi în realitatea malteză. Oriunde te-ai duce şi despre biserică şi despre politică, medicină sau orice alt domeniu, niciodată nu o să spunem (că aşa suntem construiţi noi oameni), „măi, ce lucru bun a făcut cutare”; întotdeauna vom vedea lucrul rău şi tindem să tragem concluzia că dacă unul a făcut aşa, toţi sunt la fel. Trăim într-o ţară străină, în casa altora şi trebuie să le respectăm regulile şi principiile lor, dar în momentul în care noi, ca şi comunitate de români de aici vom încerca să ne implicăm în bunul mers al Maltei, asta o să ne ajute pe noi ca să fim văzuţi ca o comunitate bună. Un ziar catolic din Malta a scris despre parohia din Malta ca fiind cea mai bine organizată parohie străină din această ţară. De aceea vrem să fim implicaţi cât mai mult în realitatea malteză, ca să fim apreciaţi chiar mai mult decât suntem acum. M-am inspirat şi eu din ţară şi am văzut tot felul de iniţiative: de exemplu donare de sânge la o anumită parohie. Sigur că putem face şi noi la fel, să donăm sânge pentru maltezi sau pentru oricine are nevoie, nu neapărat doar pentru ai noştri. Vrem să facem o acţiune de voluntariat, de curăţenie într-un mediu turistic. Pe lângă faptul că vrem să restaurăm biserica – pe care o avem, aşa cum spuneam, pe o perioadă de 25 de ani; părintele Ioan a început să facă o lucrare de restaurare pe exterior, dar pe

interior avem o condiție foarte precară, tencuiala căzând din cauza umezelii foarte mari de aici. Deci vrem să renovăm biserica pe interior, chiar dacă e a lor, pentru că ne ajută și pe noi pentru buna desfășurare a cultului liturgic, dar totodată și oferim ceva în schimbul a ceea ce am primit. Câteodată suntem obișnuiți ca și în relație cu Dumnezeu: „Doamne, dă-mi!” Dar uităm să mai zicem „Doamne, hai să fac și eu ceva pentru tine; și dacă vrei să îmi dai ceva la schimb după aia e bine, dar și dacă nu, eu oricum vreau să fac acest lucru pentru tine”. Asta mi se pare normalitate, în care și noi să oferim ceva, pentru că până la urmă suntem adoptați aici în Malta. Avem o orgă unicat – dintre cele 300 care sunt în total în Malta – care a fost lăsată într-o stare deplorabilă (biserica fiind părăsită vreme de mai mulți ani). Până la urmă și Guvernul Maltez finanțează lucrările de restaurare a acestei orgi, dar noi vrem să o facem refuncțională chiar dacă noi nu avem nevoie în cultul bizantin – nici de orgă, nici de pian sau alte instrumente. Dar vrem să oferim ceva comunității care nouă ne-a dat. Dacă maltezii vor ca noi să creștem – cultural, religios etc – noi de ce să nu îmbogățim spațiul cultural maltez? E o chestiune umană, nu o tranzacție; o stare creștină pe care ar trebui să o avem fiecare: aceea de a dăruii. Vrem de asemenea să facem cât mai multe activități cu copiii, să mergem din nou cu colinda la Președinte; vrem să facem ca toată Malta să vorbească despre comunitatea de români de aici cât de uniți suntem, cât de drăguți, de credincioși – dar nu vrem să ne laude oamenii, până la urma urmei vrem să ne laude Dumnezeu, când mergem către țara de migrație finală.

MM: *Părinte Alexandru, felicitări pentru această dinamică a activității! Să dea Dumnezeu să împliniți toate aceste proiecte. După cum vedeți timpul nu ne cruță; a trecut așa, pe nesimțite. De aceea v-aș ruga să transmiteți un gând de final pentru cei care ne-au fost alături.*

AP: În primul rând vă mulțumesc pentru această oportunitate, mulțumesc tuturor ascultătorilor, celor care vor vizualiza în mediul online acest interviu, precum și cititorilor. România e în inima noastră; vreau să fim și noi în inimile voastre, ale tuturor; să vă rugați pentru noi, să vă rugați și pentru mine, să pot duce la împlinire aceste proiecte precum și mântuirea credincioșilor în parohia noastră. Dacă veniți în Malta ne-am bucura foarte mult să ne vizitați; toți cei care veniți aici. Inclusiv Sfinția Voastră. Invitația a fost lansată, atât din partea mea, cât și a ambasadorului Lino Bianco. Dar vă rog să nu ne uitați în rugăciuni; dacă veniți în Malta în concediu biserica este deschisă. Ne puteți găsi pe Facebook, pe Instagram, pe mail, pe orice cale de comunicare – dar ne-am bucura foarte mult să știu că acolo acasă nu suntem uitați, pentru că noi cei de aici cu siguranță nu vă uităm. Noi suntem români într-o țară străină și evident că ne gândim mereu la România, dar vă rog să nu îi uitați pe cei care sunt plecați în străinătate, pentru că viața românului din străinătate, mai ales a pastorației, este una atât activă cât și, la un moment dat, foarte ostenitoare. Nu vreau să mă plâng, dar la un moment dat mă mir că preoteasa mă mai ține în casă. Merg la lucru, miercurea și vinerea merg la biserică, am spovedanii, cununii, Sfânta Liturghie sâmbăta, duminica. Noroc doar că și ea mă sprijină foarte mult în

activitatea cu copiii. Iar ca un sfat, al unui preot plecat din țară (poate pentru preoții mai tineri, nu că aș fi eu cel mai în măsură, dar am 7 ani imediat de când sunt preot): încercați să implicați cât mai mult tinerii în activitățile din parohie; dați-le sarcini; omului îi place când simte că face ceva care se vede, care produce un rezultat și vede că munca lui e răsplătită de bucuria unui copil, sau a unui bătrân care a primit niște alimente. E bucuria aceea pe care numai Hristos ne-o poate da, prin lucrurile bune pe care le facem. Să ne pomenim în rugăciuni și în gânduri. Vă mulțumim din suflet și vă așteptăm în Malta.

MM: Mulțumim tuturor. Dumnezeu să ajute să faceți o misiune cât mai frumoasă acolo!

